

Naturalnie my lifestyle

2(36)/2018

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ
W SZCZECINIE

**PONAD 100 MILIARDÓW
ZŁOTYCH NA KOMPLEKSOWĄ
TERMOMODERNIZACJĘ – RUSZA
PROGRAM „CZyste Powietrze”**

**PRAWIE 4 MILIONY ZŁOTYCH
WSPARCIA DLA OCHOTNICZYCH
STRAŻY POŻARNYCH**

ODBUDOWAĆ POPULACJĘ PSZCZÓŁ

**CZyste Powietrze Twojego
Regionu - Konferencja
Regionalna w Szczecinie**

**MOBILNE CENTRUM EDUKACJI
EKOLOGICZNEJ I MONITORINGU
ŚRODOWISKA UNIwersytetu
Szczecińskiego**

CZyste Powietrze

4 Porozumienie na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce

6 Ponad 100 miliardów złotych na kompleksową termomodernizację domów jednorodzinnych. Rusza ogólnopolski, rządowy Program „Czyste Powietrze”

8 Zasady Programu „Czyste Powietrze”

14 Skutki smogu i niskiej emisji

16 Czyste Powietrze Twojego Regionu – konferencja regionalna w Szczecinie

O tym się mówi

18 Prawie 4 miliony złotych wsparcia dla Ochotniczych Straży Pożarnych

20 Nowa Lista Przedsięwzięć Priorytetowych WFOŚiGW w Szczecinie na 2019 rok

22 Odbudować populację pszczół

24 Nadleśnictwo Drawsko – Bartnictwo - powrót pszczół do lasu

26 I Wystawa Ogrodniczo-Pszczelarska w Barzkowicach

27 Żubry i rysie w Dzikiej Zagrodzie w Jabłonowie

Prezentacje

30 Zdrowa roślina, zdrowy człowiek, zdrowy świat w Przelewicach

33 „Niedźwiedzie Kamczatki. Początek życia” – najlepsze podczas EKOFILMu

34 Mobilne Centrum Edukacji Ekologicznej i Monitoringu Środowiska „PotamON”

37 IV EKObieg za nami!

38 Kronika

Szanowni Państwo,

Rozwiązanie problemu smogu i poprawa jakości powietrza to priorytety zarówno dla Rządu, Ministerstwa Środowiska, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a także Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Wszyscy chcemy oddychać powietrzem wolnym od pyłów, tlenków azotu, siarki i węgla, dwutlenku węgla i siarki czy benzo(a)pirenu. Konkretną odpowiedzią na potrzebę poprawy stanu powietrza jest Program Czyste Powietrze, zainaugurowany na początku czerwca zarówno w skali ogólnopolskiej, jak i lokalnej – na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Będzie realizowany aż do 2029 roku, a do beneficjentów, wśród których są osoby fizyczne – właściciele i współwłaściciele domów jednorodzinnych – trafi niebagatelna suma ponad 100 miliardów złotych. Dzięki tym środkom będzie można sfinansować bardzo szeroki zakres prac, których celem jest zwiększenie poziomu efektywności energetycznej budynków, przy jednoczesnym ograniczeniu niskiej emisji. To temat kluczowy dla mieszkańców naszego regionu, dlatego w nowym numerze biuletynu zajmuje tak wiele miejsca, a na stronach Naturalnie prezentujemy szczegóły techniczne i finansowe dotyczące nowego programu.

Strażacy Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej oraz przedstawiciele innych służb ratowniczych wykonują na co dzień niebezpieczną i pełną wyzwań pracę. Do skutecznego wypełniania swoich zadań, wykonywanych nierzadko w trudnych warunkach, potrzebują sprzętu – niezawodnego, ale też ekonomicznego w użytkowaniu i przyjaznego środowisku. Zachodniopomorskie jednostki będą mogły pozyskać dofinansowanie na ten cel w ramach Ogólnopolskiego Programu Finansowania Służb Ratowniczych, który jest realizowany w ramach porozumienia Ministra Środowiska oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, przy współpracy NFOŚiGW z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska, w tym z WFOŚiGW w Szczecinie. Zachęcam do przeczytania artykułu na temat zasad aplikowania o dofinansowanie w ramach tego programu.

W nowym wydaniu biuletynu, oprócz działań na rzecz jakości powietrza i mechanizmów wsparcia służb ratowniczych, prezentujemy także ciekawe działania zrealizowane przez beneficjentów Funduszu. Zachęcamy, by poznać lepiej działania Nadleśnictwa Drawsko, któremu zależy na powrocie pszczoł do lasów; dowiedzieć się więcej o ekologicznych projektach realizowanych przez Ogród Dendrologiczny w Przelewicach czy sprawdzić, jak działa Mobilne Centrum Edukacji Ekologicznej Uniwersytetu Szczecińskiego.

Zachęcam do lektury!

Paweł Mirowski

Prezes Zarządu

*Naturalnie,
myśląc o przyszłości*

Biuletyn Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

Redaktor naczelny:
Artur Szczybelski

Redakcja:
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Szczecinie
ul. Solskiego 3, 71-323 Szczecin

Wydawca:
Wojewódzki Fundusz Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej
w Szczecinie

Zdjęcia zawarte w Biuletynie Naturalnie
są własnością WFOŚiGW w Szczecinie
lub zostały przekazane przez autorów.
Niektóre zdjęcia ilustracyjne i grafiki
pochodzą z portali www.pixabay.com oraz
www.pexels.com

Redakcja zastrzega sobie prawo
do skrótów i redakcyjnego opracowania
tekstów przyjętych do druku.

Skład, opracowanie graficzne i druk:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza
Studio B&W Wojciech Janecki
ul. Podjazdowa nr 2 lok. 31
41-200 Sosnowiec

Zdjęcie okładowe:
Cezary Korkosz.

Redakcja zastrzega sobie prawo do
skrótów i redakcyjnego opracowania
tekstów przyjętych do druku.

Nakład: 1000 egzemplarzy

Wydrukowano na papierze ekologicznym

ISSN 2080-0681

Porozumienie na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce

Porozumienie w sprawie realizacji Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” podpisał 7 czerwca br. Prezes Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Kazimierz Kujda – z Prezesami Zarządów 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz Prezesem Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A. Uroczystość odbyła się w Sali im. Anny Walentynowicz w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Sławomir Kmiecik

Rzecznik prasowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Na ceremonię podpisania porozumienia przybyli m.in.: Premier Mateusz Morawiecki, Minister Finansów prof. Teresa Czerwińska, Minister Środowiska Henryk Kowalczyk, Minister Energii Krzysztof Tchórzewski, Dyrektor Gabinetu Premiera Marek Suski, wojewodowie lub ich przedstawiciele, przewodniczący Rady Nadzorczej NFOŚiGW prof. Roman Niżnikowski, członkowie Zarządu NFOŚiGW. Wydarzenie prowadziła rzecznik rządu Joanna Kopcińska. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie reprezentowali Prezes Zarządu – Radosław Grzegorzczak oraz Paweł Mirowski – Wiceprezes Zarządu.

Premier Mateusz Morawiecki podkreślił, że czyste powietrze w Polsce należy do priorytetów jego rządu, dlatego Rada Ministrów i poszczególne ministerstwa oraz agendy rządowe intensywnie pracują nad rozwiązaniem problemu smogu. Prezes Rady Ministrów podkreślił, że trzeba w tej kwestii odrobić wieloletnie opóźnienia, gdyż poprzednie rządy nie realizowały działań w tym obszarze. Nie zwracały zwłaszcza uwagi na opracowania ekspertów czy opinie Komisji Europejskiej, koncentrując się jedynie na standardach nowo budowanych mieszkań i domów.

Priorytetowe znaczenie programu „Czyste Powietrze” dla Rządu przedstawił premier Mateusz Morawiecki. Fot. NFOŚiGW.

Podstawowym celem nowego Programu „Czyste Powietrze” jest poprawa efektywności energetycznej istniejących zasobów mieszkalnych budownictwa jednorodzinnego poprzez gruntowną termomodernizację i wymianę palenisk – źródeł ciepła. Program będzie realizowany przez dziesięć lat, a łączna kwota przeznaczona na działania w jego ramach to ogromna suma około 130 mld zł.

Premier Mateusz Morawiecki podziękował pozarządowym organizacjom ekologicznym za cenne uwagi i opinie dotyczące problemu niskiej emisji w Polsce, które miały duże znaczenie dla podjęcia tego problemu przez rząd i opracowania Programu „Czyste Powietrze”. Poprzez dotacje Program umożliwi realizację prac termomodernizacyjnych również przez najuboższe rodziny i przyczyni się do zmniejszenia ubóstwa energetycznego.

Minister Finansów prof. Teresa Czerwińska omówiła działania nad wprowadzeniem zachęt i bodźców, które będą sprzyjać aktywizacji społeczeństwa w podejmowaniu działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji. Od 2019 r., (czyli w rozliczeniu od 2020 r.) wydatki ponoszone przez osoby o dochodach powyżej 1600 zł miesięcznie w zakresie termomodernizacji efektywnej, czyli potwierdzone audytami energetycznymi, będą mogły być w 20 procentach odliczone od dochodu. Ulga ma być rozłożona na okres trzech lat, a sumarycznie nie może przekroczyć 53.000 zł. Minister Finansów wspólnie z Ministrem Środowiska przygotowują rozporządzenie określające specyfikację kosztów kwalifikowanych ponoszonych przez podatnika, które będą mogły być objęte ulgą. Od 2019 r. dotacje przekazywane przez NFOŚiGW w ramach Programu „Czyste Powietrze” nie będą dochodem podatnika.

Minister Środowiska Henryk Kowalczyk zwrócił uwagę na kompleksowość rozwiązań i działań, które umożliwiają realizację Programu „Czyste Powietrze” przez zainteresowanych beneficjentów. Są to prace w zakresie kompleksowej termomodernizacji, wymiany palenisk czy montażu odnawialnych mikroźródeł energii. Zwrócił też uwagę, że przy opracowaniu Programu określono maksymalne jednostkowe koszty poszczególnych robót i zakupów inwestycyjnych realizowanych w jego ramach.

Minister Środowiska Henryk Kowalczyk zapowiedział, że we wszystkich polskich gminach zostaną zorganizowane spotkania dla mieszkańców i pracowników urzędów gmin. Fot. NFOŚiGW.

Ministerstwo Środowiska przygotowało i przystępuje do realizacji spotkań informacyjno-szkoleniowych, które zostaną przeprowadzone we wszystkich polskich gminach, a skierowane będą bezpośrednio do mieszkańców oraz pracowników urzędów gmin. Na spotkaniach zostanie zaprezentowany Program „Czyste Powietrze” oraz różnorodne zagadnienia jakości powietrza i smogu na obszarach, na których jest prowadzone szkolenie.

Prezes Zarządu NFOŚiGW Kazimierz Kujda podziękował funduszom wojewódzkim, Bankowi Ochrony Środowiska, a także szefowi rządu i ministrom, za pomoc i wspólne w przygotowanie Programu „Czyste Powietrze”. Podkreślił, że zakres Programu i sposób jego

realizacji będzie stanowił nową jakość we wspólnych działaniach antysmogowych. Zapewnił też, że projekt „Czyste Powietrze” będzie realizowany skutecznie, dla dobra ogółu mieszkańców Polski.

Kazimierz Kujda - Prezes Zarządu NFOŚiGW z przedstawicielami Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Fot. NFOŚiGW.

Na zakończenie spotkania Zastępca Prezesa NFOŚiGW, Piotr Woźny, przytoczył sformułowania ekspertów zawarte w opracowaniu „Domy jednorodzinne. Efektywność energetyczna jakość powietrza” sfinansowanym w 2014 r. przez Europejską Fundację Klimatyczną. Przywołał m.in. taki cytat: „W zakresie wspierania remontów i modernizacji do tej pory sektor domów jednorodzinnych pozostawał poza sferą zainteresowania polityki energetycznej Państwa”. Wiceprezes NFOŚiGW podkreślił, że dzięki Programowi „Czyste Powietrze”, którego inauguracja została właśnie dokonana, ta sytuacja zostanie odwrócona. Zaznaczył również, że prace regulujące jakość paliw stałych, czyli projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw wraz z rozporządzeniem Ministra Energii w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych – są na ostatnim etapie procedowania w Sejmie.

Podstawowe fakty o Programie Priorytetowym „Czyste Powietrze” (termomodernizacja domów jednorodzinnych):

- Na realizację Programu związanego z ochroną powietrza i poprawą jego jakości w domach jednorodzinnych tj. termomodernizację, przewidziano wydatki w wysokości **103,0 mld zł**, a łączny koszt inwestycji wyniesie **132,8 mld zł** (suma budżetu programu i wkładu własnego beneficjentów).
- Finansowanie programu w formie dotacji wyniesie **63,3 mld zł**, a w formie pożyczek **39,7 mld zł**.
- Okres finansowania Programu obejmie lata **2018-2029**.
- Finansowanie Programu będzie pochodziło ze środków NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz ze środków europejskich nowej perspektywy finansowej.
- Minimalny koszt realizowanego projektu to 7.000 zł.
- Zakłada się, że termomodernizacji zostanie poddanych nawet ponad 4 mln domów.
- Właściciele domów, których dochody są najniższe otrzymają do 90 proc. dotacji na realizację przedsięwzięć finansowanych w ramach Programu.
- Maksymalne koszty kwalifikowane przewidziane do wsparcia dotacyjnego wynoszą 53.000 zł.
- Dotacje nie będą stanowiły przychodu podlegającego opodatkowaniu.
- Pożyczki mogą być udzielane na okres do 15 lat z preferencyjnym oprocentowaniem, które na dzień dzisiejszy wynosi 2,4 proc.
- 6 miesięczna karencja w spłacie rat kredytu.

Ponad 100 miliardów złotych na kompleksową termomodernizację domów jednorodzinnych. Rusza ogólnopolski, rządowy Program „Czyste Powietrze”, z którego skorzystają także mieszkańcy Województwa Zachodniopomorskiego.

Ósmego czerwca w siedzibie Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie została uroczystie zainaugurowana regionalna część rządowego Programu „Czyste Powietrze”. Jego budżet na lata 2018-2029 to 103 miliardy złotych w skali kraju. Łącznie z wkładem własnym beneficjentów, którzy będą uczestniczyć w programie, na walkę ze smogiem przeznaczonych zostanie 130 mld zł. Środki te trafią także do właścicieli i współwłaścicieli domów jednorodzinnych z województwa zachodniopomorskiego, w tym do osób o niskich dochodach, które będą mogły uzyskać aż do 100% wsparcia, z czego 90% będzie stanowić dotacja. Preferencyjne finansowanie pozwoli na przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji około 4 milionów domów jednorodzinnych, w tym wymianę źródła ciepła, montaż instalacji odnawialnych źródeł energii czy termoizolację ścian i stropów.

Konkretna odpowiedź na problem smogu

- Województwo zachodniopomorskie to region zielony i przyjazny środowisku, ale niezbędne są kolejne działania na rzecz poprawy jakości powietrza. Program „Czyste Powietrze” to propozycja także dla mieszkańców naszego regionu i odpowiedź na potrzebę ograniczenia problemu smogu, którego

rozwiązanie jest priorytetem dla Rządu Rzeczypospolitej Polskiej. Właściciele i współwłaściciele domów jednorodzinnych będą mogli uzyskać wymierne wsparcie na szeroki zakres prac, dzięki którym budynki będą bardziej energooszczędne i proekologiczne. Z dużą radością przyjmujemy nie tylko bardzo atrakcyjne warunki programu, ale także jego dostępność – również dla osób o niższych dochodach – mówi Tomasz Hinc Wojewoda Zachodniopomorski.

103 miliardy złotych na poprawę jakości powietrza

Budżet programu to **ponad 103 miliardy złotych**, z czego większość – niemal **64 miliardy złotych** – zostanie przekazana w formie dotacji. Pozostałe środki – niespełna **40 miliardów złotych** – trafią do właścicieli domów jednorodzinnych w formie pożyczek. Wyso-

kość i rodzaj dofinansowania w ramach Programu „Czyste Powietrze” zależy od poziomu miesięcznego dochodu w przeliczeniu na osobę. Jeśli dochód na członka rodziny nie przekracza **600 złotych**, dofinansowanie **do 100%** wartości inwestycji będzie wynosić aż **90% dotacji i 10% w formie wsparcia zwrotnego**. - Umowę preferencyjnej pożyczki będzie można zawrzeć nawet na **15 lat**, co nie będzie znacznie obciążać domowego budżetu pożyczko-

biorcy. Jestem przekonany, że tak atrakcyjny mechanizm skłoni mieszkańców naszego regionu do inwestowania w rozwiązania i technologie, które wpłyną na poprawę jakości środowiska - wyjaśnił **Radosław Grzegorz - Prezes Zarządu** Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, który dodał, że Program pozwoli sfinansować bardzo szeroki zakres prac: - To między innymi wymiana źródła ciepła na ekologiczne, montaż instalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła, wymiana okien i drzwi na energooszczędne, kompleksowa termomodernizacja ścian i stropów, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej, a także wykonanie niezbędnej dokumentacji projektowej.

Założenia programu „Czyste Powietrze” zaprezentował Tomasz Hinc – Wojewoda Zachodniopomorski oraz przedstawiciele Zarządu WFOŚiGW w Szczecinie.

Prezentacja programu „Czyste Powietrze” w Sali Owalej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie.

Ponad 3 miliony nieefektywnych pieców – do wymiany

Dzięki Programowi „Czyste Powietrze” wszyscy będziemy oddychać lepszej jakości powietrzem. – Wymiernym efektem ekologicznym będzie redukcja emisji zanieczyszczeń zanieczyszczających powietrze, którym oddychamy. To pyły zawieszone PM10 i PM2,5, benzoapiren, dwutlenek siarki, tlenki azotu czy dwutlenek węgla. Emisja tych groźnych dla zdrowia substancji dzięki Programowi Czyste Powietrze zostanie znacznie ograniczona - zaznacza **Paweł Mirowski – Zastępca Prezesa Zarządu WFOŚiGW w Szczecinie**, który dodaje, że oprócz efektu ekologicznego bardzo ważne jest osiągnięcie efektów rzeczowych:

- Rządowe dofinansowanie w ramach programu pozwoli na kompleksową termomodernizację **od 3 do 4 milionów domów jednorodzinnych**, wymianę **ponad 3 milionów nieefektywnych kotłów węglowych** starej generacji, **montaż miliona nowych, niskoemisyjnych źródeł ciepła**”.

Nabór wniosków dla mieszkańców województwa zachodniopomorskiego będzie prowadzony od miesiąca sierpnia br. w trybie ciągłym przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Środki na realizację programu zostaną udostępnione przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach umowy zawartej ze szczecińskim Funduszem.

Program Priorytetowy „Czyste Powietrze” – najważniejsze informacje

- **103 miliardy złotych** – budżet programu na lata 2018-2029
- Do **100%** wartości zadania – poziom dofinansowania
- **90% dotacji i 10% pożyczki** – intensywność dofinansowania dla osób o najniższych dochodach (poniżej 600 zł na osobę - członka gospodarstwa domowego)
- Beneficjenci – **osoby fizyczne: właściciele i współwłaściciele domów jednorodzinnych**
- **7 tysięcy złotych** – minimalna wartość kosztów przedsięwzięcia
- **53 tysiące złotych** – maksymalne koszty kwalifikowane
- **15 lat** – maksymalny czas finansowania pożyczką
- **Do 6 miesięcy** – okres karencji w spłacie pożyczki
- **2 lata** – czas realizacji inwestycji od daty zawarcia umowy. Oprocentowanie na dzień ogłoszenia Programu to 2,4 procent.

Nowy Program „Czyste powietrze” - dofinansowanie termomodernizacji budynków jednorodzinnych

Okolo 4 milionów domów jednorodzinnych w całej Polsce przejdzie kompleksowà termomodernizacjê w ramach rządowego Programu „Czyste Powietrze”. Za nabór i obsługê wniosków mieszkańców województwa zachodniopomorskiego – zgodnie z Porozumieniem z dnia 7 czerwca 2018 r. zawartego z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - będzie odpowiadać Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Jakie są najważniejsze zasady nowego programu, jakie prace można sfinansować i jak przygotować się do aplikowania o środki? Zapraszamy do lektury naszego przewodnika po programie „Czyste Powietrze”.

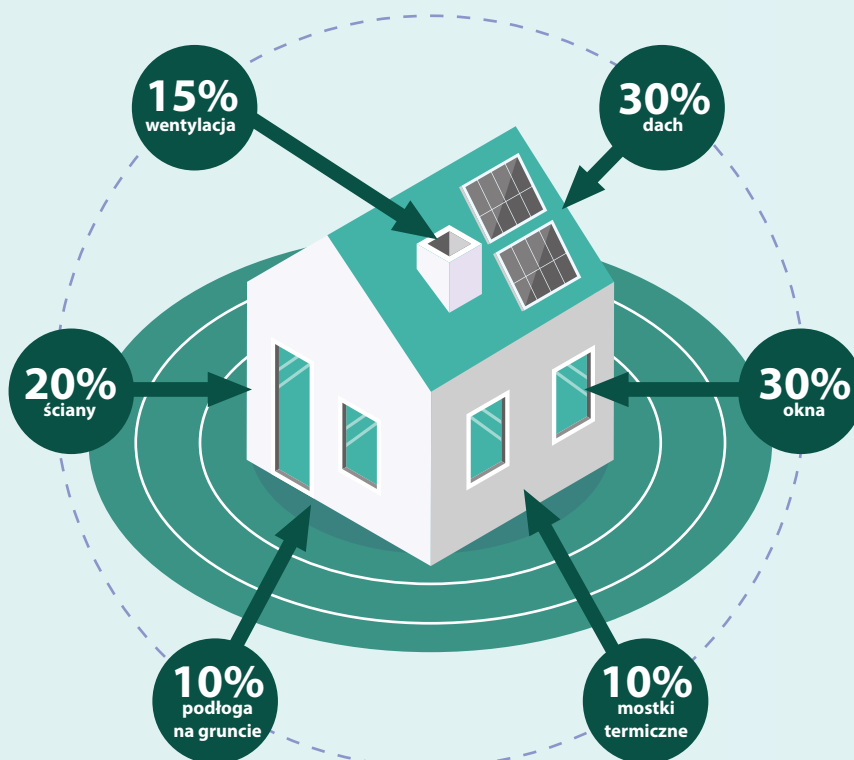
Nowy program priorytetowy oferuje beneficjentom nawet do 47,7 tysiąca złotych dofinansowania na kompleksowà termomodernizacjê budynku jednorodzinnego, obejmujàcà między innymi wymianê źródeł ciepła starej generacji – kotłów węglowych, ocieplenie zewnętrznych ścian budynku, docieplenie przegród, wymianê stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacjê lub wykonanie instalacji centralnego ogrzewania czy ciepłej wody oraz instalacjê odnawialnych źródeł energii. Co bardzo ważne – by uzyskać wsparcie na kolejne działania termomodernizacyjne ujęte w programie – należy wymienić kocioł węglowy na źródło ciepła nowej generacji.

Cel – ograniczyć niskà emisję i poprawić jakość powietrza

Cel programu to poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do

atmosfery poprzez istniejàce lub nowo budowane jednorodzinne budynki mieszkalne. Będzie to realizowane poprzez kompleksowà termomodernizacjê domów jednorodzinnych, która pozwoli na poprawê efektywności energetycznej domów, bardziej efektywne zarządzanie energią, a tym samym ograniczenie nadmiernych strat ciepła w budynku. Te ostatnie mają konkretne przełożenie na wysokość rachunków za ogrzewanie. Nieszczelny dach odpowiada nawet za 30% strat ciepła, słabo izolowane ściany – za 20%, a nieszczelne okna i drzwi – nawet 15%. Za wysokość rachunków odpowiada też niska sprawność instalacji grzewczych. Program pozwoli więc z jednej strony na osiągnięcie przez beneficjentów oszczędności na rachunkach za ogrzewanie, z drugiej – poprawi się stan środowiska, bo zostanie ograniczona emisja pyłów, gazów cieplarnianych i innych szkodliwych substancji.

Straty ciepła w budynku jednorodzinnym przed termomodernizacją

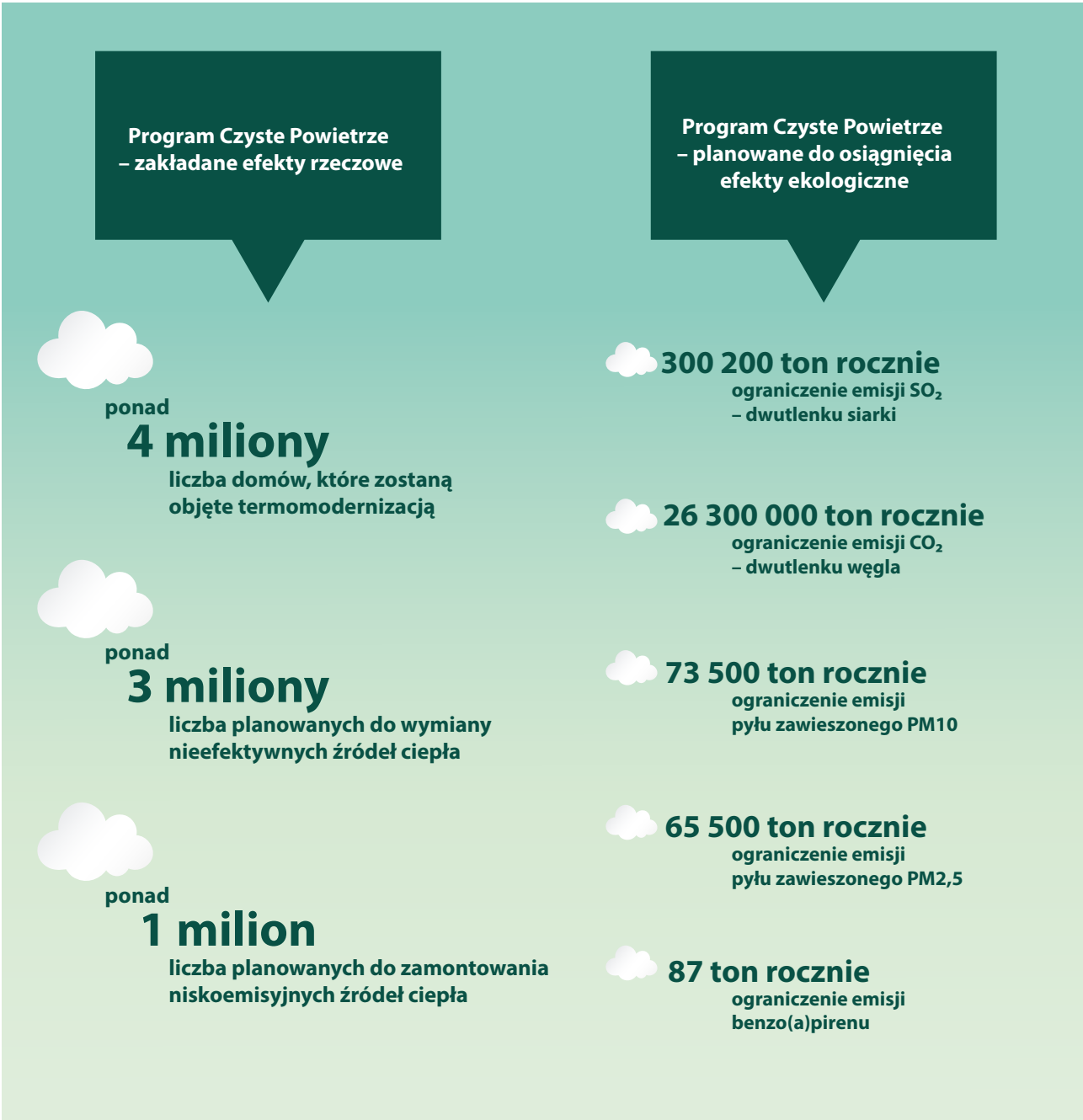

Źródło danych: NFOŚiGW.

Zakładane efekty programu

Dzięki Programowi Czyste Powietrze poprawi się efektywność energetyczna co najmniej 4 milionów domów. Program zakłada wymianę 3 milionów nieefektywnych źródeł ciepła – kotłów starej generacji oraz montaż co najmniej miliona niskoemisyjnych źródeł ciepła. Szacuje się, że poddane termomodernizacji domy – po

zakończeniu prac – będą potrzebować niemal 16 milionów MWh mniej rocznie, niż teraz. Efektem ekologicznym będzie ograniczenie emisji do atmosfery dwutlenku siarki o ponad 300 tysięcy ton rocznie, pyłu PM10 o 73,5 tysiąca ton w skali roku, pyłu zawieszonego PM2,5 o ponad 65,5 tysięcy ton rocznie, benzo(a)pirenu o 87 ton rocznie, a dwutlenku węgla – o co najmniej 26,3 miliona ton.

Atrakcyjne dofinansowanie na szeroki zakres prac

Dofinansowanie w ramach Programu „Czyste Powietrze” obejmie bardzo szeroki zakres prac termomodernizacyjnych. Beneficjenci, którzy chcą wyremontować już istniejący dom, mogą uzyskać dofinansowanie na wymianę źródeł ciepła starej generacji opalanych węglem na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej na węzły cieplne, kotły na paliwo stałe (w tym węglowe – V klasy i biomasowe), systemy ogrzewania elektrycznego, kotły gazowe kondensacyjne oraz pompy ciepła – wraz z montażem.

Dodatkowo finansowanie w przypadku istniejących budynków obejmuje docieplenie ścian zewnętrznych, dachów, stropodachów i podłóg na gruncie; docieplenie ścian wewnętrznych, wymianę okien i drzwi na energooszczędne, montaż instalacji wewnętrznych ogrzewania i ciepłej wody użytkowej, w tym montaż zaworów z głowicami termostatycznymi, montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła, a także zastosowanie odnawialnych źródeł energii cieplnej i elektrycznej, wśród których są kolektory słoneczne i mikroinstalacje fotowoltaiczne (OZE finansowane tylko w formie zwrotnej).

Program „Czyste Powietrze” – co można sfinansować?

Montaż wentylacji

Montaż instalacji
odnawialnych źródeł energii

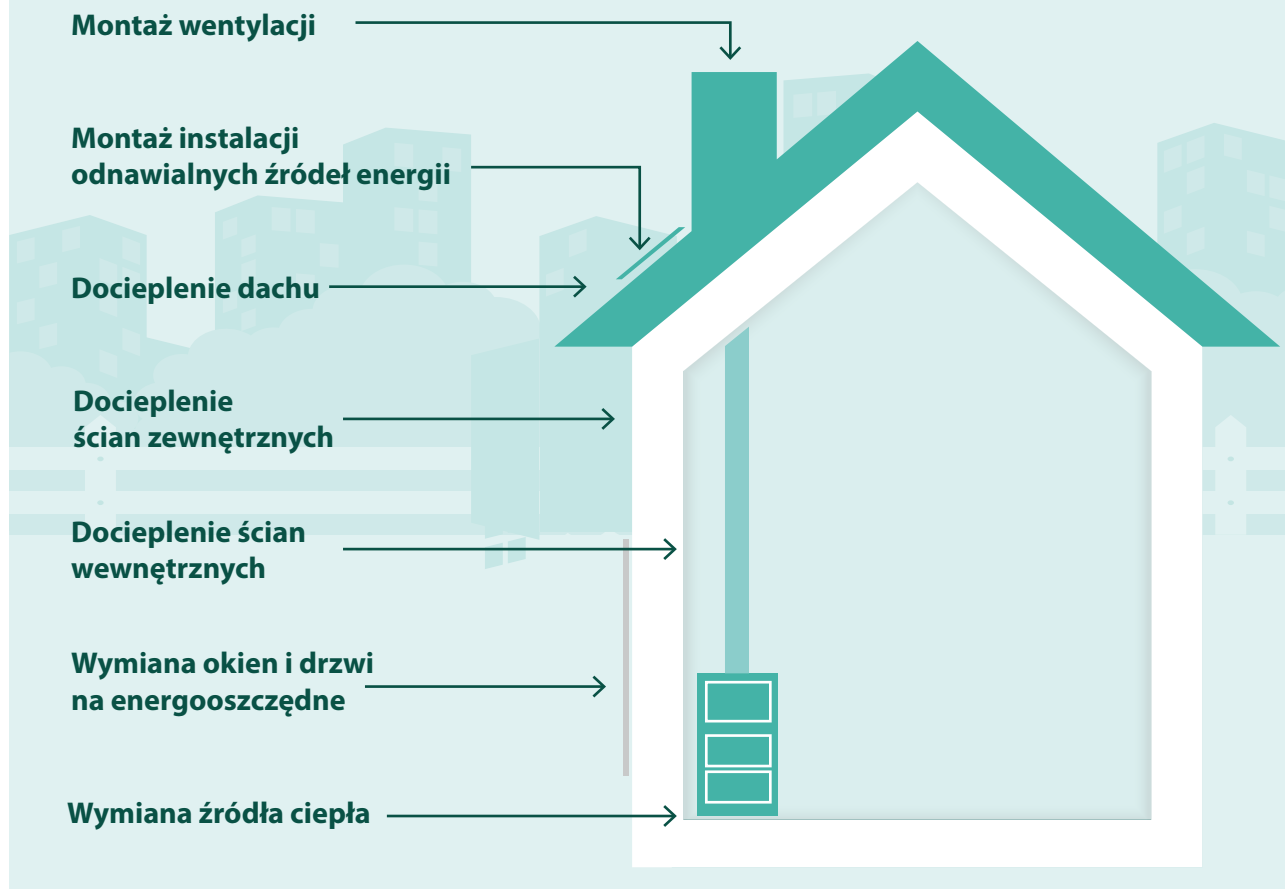
Docieplenie dachu

Docieplenie
ścian zewnętrznych

Docieplenie ścian
wewnętrznych

Wymiana okien i drzwi
na energooszczędne

Wymiana źródła ciepła

Osoby, które budują nowy dom jednorodzinny mogą pozyskać środki na zakup: węzłów ciepłych, kotłów na paliwo stałe (węgiel

lub biomasa), systemów ogrzewania elektrycznego, kondensacyjnych kotłów gazowych i pomp ciepła.

Wymiana źródła ciepła w ramach programu Czyste Powietrze

1 Kondensacyjne
kotły gazowe

2 Pompy ciepła

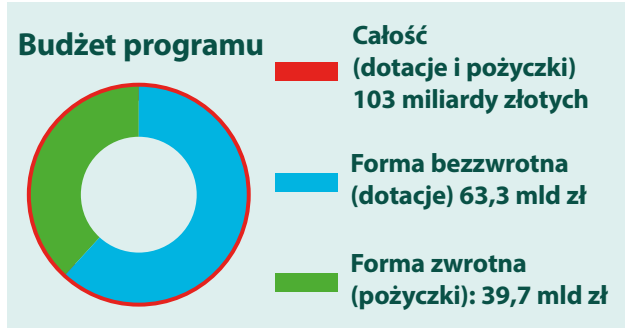
3 Systemy ogrzewania
elektrycznego

4 Kotły na paliwo stałe

5 Węzły ciepłe

Finansowanie w ramach współpracy Rządu, NFOŚiGW oraz WFOŚiGW

Budżet programu Czyste Powietrze, którego realizacja jest zaplanowana do roku 2029, to 103 miliardy złotych, z czego większość - 63,3 mld zł – ma trafić do beneficjentów w formie dotacji. Pozostała część budżetu - 39,7 mld zł – zostanie przekazana jako wsparcie zwrotne.

Uwzględniając wkład własny beneficjentów jako finansowe zaangażowanie w realizację programu, całkowita pula środków, jaka zostanie przeznaczona na działania na rzecz poprawy jakości powietrza, przekroczy 132 miliardy złotych.

Preferencyjne dofinansowanie w formie dotacji, pożyczek lub rozwiązania, łączące obie te formy, będzie udzielane za pośrednictwem 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym WFOŚiGW w Szczecinie. Beneficjentami są osoby fizyczne posiadające prawo własności lub będące współwłaścicielami domu jednorodzinnego, które mogą liczyć na atrakcyjne dofinansowanie do 100% wartości inwestycji. Wsparcie finansowe będzie przyznawane po spełnieniu kilku warunków, wśród których są: minimalny koszt projektu (koszty kwalifikowane zadania to co najmniej 7 tysięcy złotych), a także deklaracja wymiany pieca węglowego na źródło ciepła nowej generacji. Najwyższa wysokość dotacji zgodna z zasadami programu, o którą może się ubiegać beneficjent, to aż 47,7 tysiąca złotych. Beneficjent może rozłożyć spłatę pożyczki nawet na 15 lat, co z pewnością nie obciąży zbytnio domowego budżetu. Dodatkowo można ubiegać się o półroczną karencję w spłacie rat. Na zrealizowanie przedsięwzięcia są 2 lata, licząc od daty zawarcia umowy z WFOŚiGW w Szczecinie. Co ważne – w ramach programu

nie można sfinansować działań, które zostały zrealizowane przed złożeniem wniosku. Można natomiast finansować inwestycje, których realizacja rozpoczęła się po 1 stycznia 2018 roku. Wymagane jest też osiągnięcie co najmniej 3-letniego okresu trwałości zadania.

Intensywność dofinansowania zależy od wysokości miesięcznego dochodu netto w przeliczeniu na członka rodziny. Osoby, które zarabiają najmniej – do 600 złotych miesięcznie na członka rodziny – mogą liczyć na dotację aż do 90% kosztów. Pozostałą część – 10% – będzie stanowił preferencyjny pożyczka. Warunki finansowania – w tym proporcje między finansowaniem bezzwrotnym i zwrotnym – zmieniają się w zależności od poziomu dochodu na członka rodziny. Przykładowo – wartość pożyczki i dotacji równoważy się i wynosi po 50% w V grupie beneficjentów, których dochód na członka rodziny – zgodnie z założeniami programu – kształtuje się w granicach od 1201 do 1400 złotych. Wysokość dotacji dla gospodarstw domowych to – w zależności od dochodu – od 30 do aż 90% kosztów kwalifikowanych, a pozostała część – do 100% wartości zadania – będzie wypłacana w formie niskoprocentowanej pożyczki. Program Czyste Powietrze jest adresowany do właścicieli domów jednorodzinnych. Jeśli właścicielami budynku jest kilka osób – o preferencyjne dofinansowanie może starać się jedna, pod warunkiem, że uzyska na to zgodę pozostałych współwłaścicieli nieruchomości.

Jak uzyskać wsparcie w ramach programu Czyste Powietrze?

Program będzie realizowany do 2029 roku, przy czym podpisywanie umów jest zaplanowane do końca 2027 roku, a rozliczenie kosztów kwalifikowanych – do połowy 2029 roku. Nabór wniosków zostanie ogłoszony przez WFOŚiGW w Szczecinie w najbliższych miesiącach br. i będzie prowadzony w trybie ciągłym, co oznacza, że złożone wnioski będą oceniane na bieżąco. Za obsługę wniosków, składanych przez mieszkańców województwa zachodniopomorskiego będzie odpowiadać WFOŚiGW w Szczecinie, a dokumenty będzie można dostarczyć do Biura w Szczecinie (ul. Ludwika Solskiego 3) oraz w Koszalinie (ul. Tadeusza Kościuszki 33). Proces ubiegania się o dofinansowanie sprowadza się do 5 kroków, polegających na zapoznaniu się ze szczegółami dotyczącymi Programu Czyste Powietrze i naboru, zbadaniu „potrzeb” budynku, który będzie poddany termomodernizacji, wypełnieniu i złożeniu wniosku, zawarciu umowy dofinansowania oraz złożeniu do Funduszu wniosku o płatność.

Grupa	Kwota miesięcznego dochodu / osoba [zł]	Dotacja (procent kosztów kwalifikowanych przewidzianych do wsparcia dotacyjnego)	Pożyczka	
			uzupełnienie do wartości dotacji	pozostałe koszty kwalifikowane
1	2	3	4	5
I	do 600	do 90%	do 10%	do 100%
II	601 - 800	do 80%	do 20%	do 100%
III	801 - 1000	do 70%	do 30%	do 100%
IV	1001 - 1200	do 60%	do 40%	do 100%
V	1201 - 1400	do 50%	do 50%	do 100%
VI	1401 - 1600	do 40%	do 60%	do 100%
VII	powyżej 1600	do 30%	do 68%	do 100%

* dane dotyczące Programu Czyste Powietrze aktualne na dzień 29.06.2018r.

Pięć kroków do dofinansowania

1

ZDOBĄDŹ WIEDZĘ

Zapoznaj się ze szczegółami naboru: programem priorytetowym, formularzem wniosku i załącznikami oraz instrukcjami do nich, a także regulaminem naboru.

2

ZBADAJ "POTRZEBY" BUDYNKU

Chodzi o stan obecny i „potrzeby” budynku, które powinny zostać określone w audycie energetycznym lub uproszczonej analizie energetycznej zweryfikowanej przez przedstawiciela WFOŚiGW przed realizacją przedsięwzięcia. Przedstawiciel WFOŚiGW w Szczecinie może pomóc także w wypełnieniu wniosku.

3

WYPEŁNIJ I ZŁÓŻ WNIOSEK

Pamiętaj o wytycznych w tym zakresie na stronie WFOŚiGW w Szczecinie, w tym o liście wymaganych dokumentów (np. dokument potwierdzający prawo własności).

4

PODPISZ UMOWĘ

Przygotuje ją WFOŚiGW w Szczecinie po pozytywnym rozpatrzeniu danego wniosku.

5

ZŁÓŻ WNIOSEK O PŁATNOŚĆ DO WFOŚiGW

Wypłata środków jest możliwa po zakończeniu etapu przedsięwzięcia lub po zakończeniu wszystkich prac. Po realizacji inwestycji odbywa się wizyta kontrolna przedstawiciela WFOŚiGW w Szczecinie.

Jakie dokumenty przygotować?

Zachodniopomorscy beneficjenci, którzy będą aplikować do WFOŚiGW w Szczecinie o wsparcie w ramach Programu Czyste Powietrze, powinni złożyć do jednego z biur Funduszu:

- Poprawnie wypełniony wniosek o dofinansowanie;
- Oświadczenie o dochodach i dokumenty potwierdzające osiągnięte dochody (np. zaświadczenia z zakładu pracy);
- Oświadczenie właściciela albo współwłaścicieli budynku o zgodzie na realizację zadania;
- Dokumentację fotograficzną – zdjęcia przedstawiające stan budynku, a w przypadku wymiany źródła ciepła – także fotografie pieca węglowego – według stanu przed realizacją inwestycji;
- Jeśli została zawarta – umowę z wykonawcą prac;
- Jeśli nie podano numeru Księgi Wieczystej – dokument potwierdzający prawo własności domu (na przykład umowa sprzedaży w formie aktu notarialnego);
- Audyt energetyczny – jeśli został wykonany i na jego bazie przyjęto dane do wniosku o dofinansowanie, dofinansowanie lub uproszczona analiza energetyczna;
- Branżową dokumentację projektową wykonaną przez uprawnionego projektanta;
- Jeśli zostały wykonane – ekspertyzy ornitologiczne (obecność ptaków) oraz chiropterologiczne (występowanie nietoperzy);
- Zgłoszenie zamiaru przeprowadzenia prac budowlanych i oświadczenie, że nie ma co do tego sprzeciwu właściwego organu architektoniczno-budowlanego;
- Ostateczną decyzję o pozwoleniu na budowę.

Przy umowie o dofinansowanie i jej rozliczaniu do Funduszu beneficjent powinien złożyć:

- Umowę dotacji i/lub pożyczki;
- Odpowiednie zabezpieczenie dotacji/pożyczki;
- Oświadczenie współmałżonka o zgodzie na zaciągnięcie przez żonę/męża zobowiązań związanych z umową dotacji;
- Analogicznie: oświadczenie męża/żony o wyrażeniu zgody na zaciągnięcie pożyczki przez współmałżonka;
- Wniosek o płatność wraz z załącznikami:
- dokumenty potwierdzające częściowy etap realizacji przedsięwzięcia i poniesione koszty – w przypadku częściowej wypłaty pożyczki lub dotacji – takim dokumentem może być protokół odbioru częściowego przedsięwzięcia;
- dokumenty, które potwierdzają końcowy odbiór przedsięwzięcia i poniesienie kosztów wraz z wykazem prac – w przypadku

wypłaty ostatniej transzy dotacji i pożyczki – odpowiednim dokumentem będzie protokół odbioru końcowego inwestycji;

- faktury i rachunki wraz z opisem za zakup materiałów i usług na każdym etapie wypłaty;
- dokumentację fotograficzną przedstawiającą stan budynku i źródła ciepła po zakończeniu inwestycji – w przypadku wypłaty ostatniej transzy dofinansowania.

Ile otrzymam na dany zakres prac?

Wysokości maksymalnych kosztów kwalifikowanych przedstawiają się następująco:

- Docieplenie przegród zewnętrznych oraz wewnętrznych budynku – najwyższy jednostkowy koszt kwalifikowany to dla obu tych zadań po 150 zł/m²;
- Wymiana stolarki zewnętrznej lub montaż – maksymalny koszt kwalifikowany wymiany i montażu między innymi okien połaciowych i drzwi balkonowych w przypadku wymiany wynosi 700 zł/m² oraz 800 zł/m² – przy montażu;
- Montaż lub modernizacja instalacji wewnętrznych ogrzewania i ciepłej wody użytkowej – koszt kwalifikowany musi się zamknąć w kwocie do 10 tys. zł;
- Zastosowanie odnawialnych źródeł energii cieplnej i elektrycznej – maksymalny koszt kwalifikowany dla kolektorów słonecznych to 8 tysięcy złotych, a dla mikroinstalacji fotowoltaicznych to 15 tysięcy złotych, przy czym odnawialne źródła energii są finansowane tylko w formie pożyczki;
- Wymiana źródeł ciepła starej generacji na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej
- węzły ciepłownicze – maksymalny koszt kwalifikowany – do 10 tys. zł;
- kotły na paliwo stałe: biomasa – do 20 tys. zł;
- kotły na paliwo stałe: węgiel (kotły co najmniej 5 klasy normy PN EN 303-5:2012) – do 10 tys. zł;
- systemy ogrzewania elektrycznego – do 10 tys. zł;
- kotły gazowe kondensacyjne – do 20 tys. zł;
- pompy ciepła – do 30 tys. zł;
- Montaż wentylacji mechanicznej wraz z odzyskiem ciepła – do 10 tys. zł;
- Zakup i montaż przyłączy - od 5 tys. zł do 10 tys. zł.

Właściciele domów, którzy przed złożeniem do WFOŚiGW w Szczecinie wniosku o dofinansowanie przeprowadzą audyt energetyczny lub ekspertyzę ornitologiczną – będą mogli uzyskać zwrot kosztów tych usług, który dla audytu energetycznego wynosi 1 tys. zł, a dla ekspertyzy ornitologicznej lub chiropterologicznej – 500 złotych.

W kolejnym numerze biuletynu Naturalnie napiszemy między innymi o wymogach technicznych, które muszą spełnić instalacje i materiały, zastosowane w ramach prac termomodernizacyjnych, realizowanych w ramach Programu Czyste Powietrze.

Skutki smogu i niskiej emisji

Efektom realizacji Programu Czyste Powietrze będzie ograniczenie emisji szkodliwych gazów i pyłów, a w konsekwencji – poprawa jakości powietrza, którym wszyscy oddychamy. Do 2029 roku, do którego jest zaplanowana realizacja programu, mają zostać osiągnięte konkretne efekty ekologiczne w postaci zmniejszenia emisji do atmosfery pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5, dwutlenków siarki i węgla, tlenków azotu czy benzo(a)pirenu. Celem jest rozwiązanie problemu smogu. To temat bardzo ważny zarówno dla Rządu, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

Niska i wysoka emisja

Emisję zanieczyszczeń do atmosfery można podzielić na wysoką i niską. W przypadku wysokiej źródło szkodliwych produktów spalania znajduje się powyżej 40 metrów od poziomu ziemi. Mówimy więc na przykład o kominach fabryk i kopalni. Z kolei za niską emisję, czyli emisję ze źródeł położonych do wysokości 40 metrów, odpowiada transport samochodowy oraz emisja z nieefektywnych źródeł ciepła starego typu.

Czym jest smog?

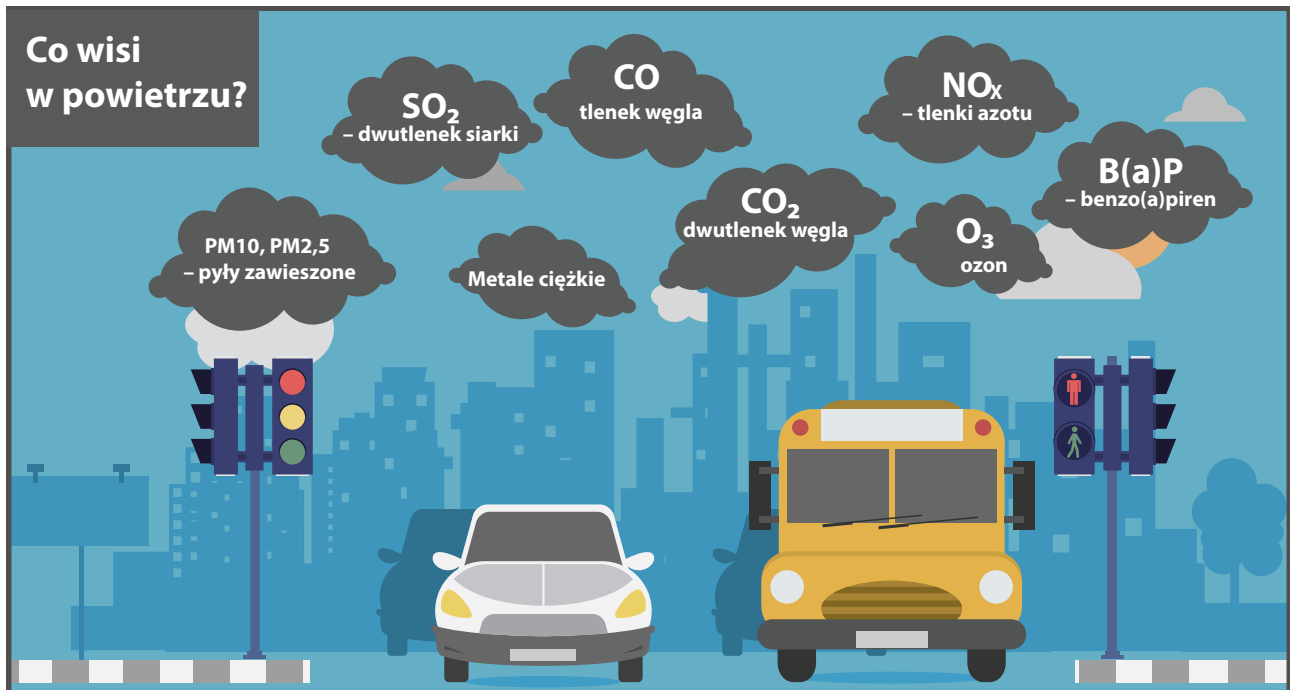
To nienaturalne zjawisko atmosferyczne, które polega na jednoczesnym występowaniu zanieczyszczeń powietrza związanych z działalnością człowieka i niekorzystnych naturalnych zjawisk atmosferycznych. SMOG to słowo powstałe z połączenia słów SMOke (palić) oraz foG (mgła). Smog powstaje, gdy przy bezwietrznej pogodzie, na konkretnym obszarze – w mieście – ku-

muluje się dużo zanieczyszczeń wynikających z działalności człowieka, w tym motoryzacji i przemysłu. Co ważne – smog występuje nie tylko w miastach, ale także poza nimi, w tym na obszarach rekreacyjnych lub nawet uzdrowiskowych, a w szczególności tam, gdzie występują skupiska domów ogrzewanych paliwem złej jakości.

Niestety – smog jest poważnym problemem o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i zdrowotnym. Rocznie na choroby, będące wynikiem zanieczyszczenia powietrza, w Polsce umiera nawet 45 tysięcy osób. To kilkanaście razy więcej, niż ginie rocznie w wypadkach drogowych.

Co wisi w powietrzu?

Generowane przez samochody i niskiej jakości piece na paliwo stałe zanieczyszczenia trafiają do atmosfery. Przy braku wiatru – utrzymują się nad miastem i jesteśmy zmuszeni je wdychać.

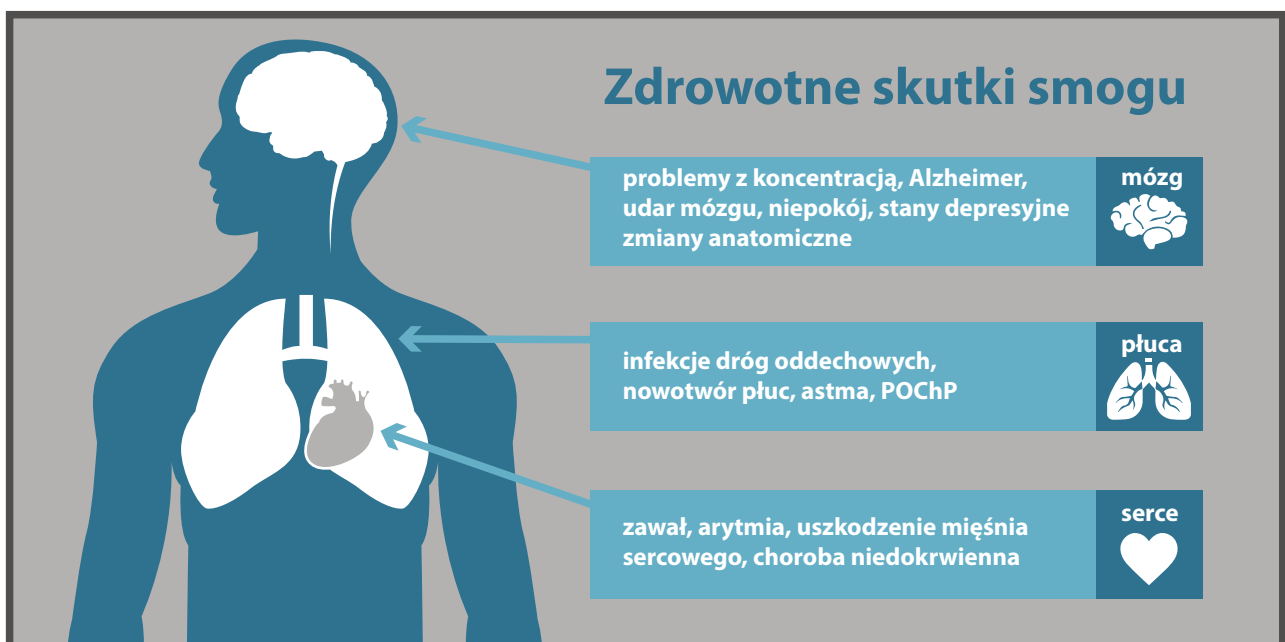

Przyczyny niskiej emisji

Za niską emisję z jednej strony odpowiada nieefektywne spalanie paliwa – brak odpowiedniej ilości tlenu niezbędnego dla prawidłowo przebiegającego procesu spalania, na przykład w związku z ograniczoną przepustowością komina, wynikającą z braku czyszczenia. Kolejnym powodem występowania smogu jest spalanie paliwa niskiej jakości, wśród których należy wymienić słabej jakości węgiel, muły i floty, ale także śmieci. Tego opału – o małej kaloryczności – trzeba spalić więcej, a co za tym idzie – drastycznie wzrasta ilość zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery. Zamiast rzekomych oszczędności – mamy do poniesienia koszt leczenia w przyszłości, bo oddychanie powietrzem złej jakości ma fatalne skutki dla naszego zdrowia. Problemy zdrowotne mogą się ujawnić dopiero po kilku lub kilkunastu latach cyklicznego wchłaniania zanieczyszczeń.

Skutki dla zdrowia

Oddychanie powietrzem zanieczyszczonym pyłami PM2,5 i PM10, benzo(a)pirenem, tlenkami azotu i siarki oraz dwutlenkiem węgla przekłada się na wiele problemów zdrowotnych, wśród których należy wymienić problemy z pamięcią i koncentracją, chorobę Alzheimera, udar mózgu, wyższy stan niepokoju, stany depresyjne, zmiany anatomiczne w mózgu, infekcje dróg oddechowych, raka płuc, astmę oraz przewlekłą obturacyjną chorobę płuc (POChP). Smog nie pozostaje więc bez wpływu na układy nerwowy, oddechowy, krążenia, pokarmowy, rozrodczy i odpornościowy.

Szansą na kompleksowe rozwiązanie problemu smogu jest Program Czyste Powietrze, w ramach którego między innymi finansowana będzie kompleksowa termomodernizacja domów jednorodzinnych wraz z wymianą źródeł ciepła, montaż instalacji

odnawialnych źródeł energii oraz montaż wentylacji. Dzięki temu do atmosfery będzie trafiać znacznie mniej zanieczyszczeń, związanych ze spalaniem paliwa niskiej jakości.

Czyste Powietrze Twojego Regionu – Konferencja Regionalna w Szczecinie

Jak z różnych źródeł finansować działania na rzecz likwidacji niskiej emisji i poprawy jakości powietrza mogli dowiedzieć się uczestnicy konferencji „Czyste Powietrze Twojego Regionu”, którą Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie zorganizował we wtorek, 5 czerwca, w Service Inter-Lab Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji dla Sektora Usług Uniwersytetu Szczecińskiego.

Michał Lidwin

Doradca Energetyczny WFOŚiGW w Szczecinie

W konferencji, przeprowadzonej w ramach ogólnopolskiego Projektu Doradztwa Energetycznego, wzięło udział łącznie ponad 120 osób, wśród których byli przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, świata nauki i biznesu, reprezentanci Lasów Państwowych czy organizacji pozarządowych.

Negatywne dla zdrowia i życia skutki smogu, ale przede wszystkim założenia Programu Czyste Powietrze przedstawił Andrzej Wiktorowicz z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. – *Celem programu jest poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji pyłów do atmosfery. Beneficjentami będą osoby fizyczne – właściciele i współwłaściciele domków jednorodzinnych, a budżet programu do 2029 roku to 103 miliardy złotych.*

Wsparcie w ramach programu ma mieć formę pożyczki, dotacji (dla osób o miesięcznym dochodzie do 600 złotych netto na osobę – nawet do 90% dotacji) lub formy łączącej obydwa rozwiązania. Środki będzie można przeznaczyć między innymi na docieplenie ścian, dachów i stropodachów, wymianę okien i drzwi na energooszczędne czy montaż instalacji odnawialnych źródeł energii.

Działania Ministerstwa Energii, nastawione na rozwój idei klastrów energii, przedstawiła Agnieszka Przesmycka z Departamentu Energii Odnawialnej ME. Zaprezentowała praktyczne aspekty związane z tworzeniem klastrów energetycznych. – *W klastrach można testować innowacyjne rozwiązania między innymi w zakresie energetyki prosumenckiej.*

Zaprezentowała również sposób przeprowadzania naboru klastrowego przez Ministerstwo. Okazję do pokazania dobrych praktyk dotyczących rozwiązywania lokalnych problemów energetycznych mieli także reprezentanci klastrów z Kołobrzegu, Białogardu i Chociwla. Swoją działalność przybliżyła także spółka Geotermia Pyrzyce, która działa na rzecz rozwoju energii geotermalnej, korzystając z nowego odwiertu, dofinansowanego ze środków szczecińskiego Funduszu.

Możliwości uzyskania dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Szczecinie zaprezentował Andrzej Grzana – Kierownik Zespołu do spraw Obsługi Wniosków, który zaznaczył, że takie spotkania pozwalają zdobyć informację zwrotną, jakie projekty ekologiczne nale-

ży dofinansowywać. Przedstawił także rodzaje zadań wspieranych przez Fundusz w 2018 roku, wśród których są między innymi rozwój elektromobilności, edukacja ekologiczna czy ochrona przyrody.

Konferencja stanowiła doskonałą okazję do zdobycia najnowszej wiedzy na temat możliwości uzyskania wsparcia na działania ekologiczne zarówno ze środków Wojewódzkiego Funduszu, jak i NFOŚiGW. Szczecińska konferencja była podsumowaniem spotkań dotyczących jakości powietrza i systemu Doradztwa Energetycznego, które Fundusz zorganizował w pierwszej połowie roku w Gryficach, Mirosławcu, Łobzie, Drawsku Pomorskim, Myśliborzu i Stargardzie.

Miejszem konferencji było Service Inter Lab – Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji dla Sektora Usług na Uniwersytecie Szczecińskim.

Rejestracja uczestników konferencji.

Działania Ministerstwa Energii przedstawiła Agnieszka Przesmycka z Departamentu Energii Odnawialnej.

Przedstawiciele Białogardzkiego Klastro Energii.

Założenia programu Czyste Powietrze zaprezentował Andrzej Wiktorowicz z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Reprezentanci Kołobrzeskiego Klastro Energii mówili o działaniach, na które zamierzają pozyskać środki z NFOŚiGW.

Prawie 4 miliony złotych wsparcia dla Ochotniczych Straży Pożarnych

Na co dzień wykonują niebezpieczną i pełną wyzwań pracę, a do skutecznego wypełniania swoich zadań potrzebują wyposażenia – niezawodnego, ale też ekonomicznego w użytkowaniu i przyjaznego środowisku. Strażacy z zachodniopomorskich jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej mogą aplikować do WFOŚiGW w Szczecinie o środki na nowy sprzęt w ramach Ogólnopolskiego Programu Finansowania Służb Ratowniczych. Do rozdysponowania są niemal 4 miliony złotych, a dofinansowanie pochodzi z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

Konrad Czarnecki

Specjalista ds. Promocji i Komunikacji

WFOŚiGW w Szczecinie 18 czerwca ogłosił nabór wniosków na zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej z terenu województwa zachodniopomorskiego w ramach Ogólnopolskiego Programu Finansowania Służb Ratowniczych. Program jest realizowany w ramach porozumienia zawartego między Ministrami: Środowiska oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji, a jego celem jest wsparcie jednostek OSP w zakupie specjalistycznego sprzętu wykorzystywanego w akcjach ratowniczych oraz podczas usuwania skutków zagrożeń. Porozumienie określa zasady współpracy między MŚ a MSWiA między innymi w zakresie wyposażenia organizacji pozarządowych zajmujących się ratownictwem górskim i wodnym oraz jednostek OSP w sprzęt niezbędny do prowadzenia działań na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Cel programu: wsparcie jednostek OSP w zakupie specjalistycznego sprzętu wykorzystywanego w akcjach ratowniczych oraz podczas usuwania skutków zagrożeń.

Realizacja programu jest zaplanowana do 2021 roku, przy czym umowy będą podpisywane do końca 2020 roku, a środki będą wydatkowane do końca marca 2021 roku. Nabór jest prowadzony w trybie ciągłym, co oznacza, że dokumenty złożone przez OSP są oceniane na bieżąco i potrwa do końca lipca lub do wyczerpania puli środków zarezerwowanych na realizację programu. Alokacja to niemal 4 miliony złotych, z czego prawie 2,8 mln zł to wsparcie NFOŚiGW, a 1,15 mln zł – dofinansowanie, które zostanie przyznane przez WFOŚiGW w Szczecinie.

Budżet Programu Finansowania Służb Ratowniczych: NFOŚiGW i WFOŚiGW w Szczecinie

3 943 400 złotych – budżet programu w województwie zachodniopomorskim
– środki NFOŚiGW i WFOŚiGW w Szczecinie.

2 793 400 złotych – 70,8%
– dofinansowanie z NFOŚiGW

1 150 000 złotych – 29,2%
– dofinansowanie z WFOŚiGW w Szczecinie

Beneficjentami końcowymi programu mogą być te OSP, które znalazły się na liście zaakceptowanej przez Ministra Środowiska, będącej załącznikiem do Porozumienia Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Środowiska z 30.10.2015 roku. Środki mogą więc trafić do jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej z powiatów: białogardzkiego, choszczeńskiego, kołobrzeskiego, gryfińskiego, sławieńskiego, szczecineckiego, kamieńskiego, stargardzkiego, myśliborskiego, goleniowskiego i wałeckiego. Jednostki OSP z naszego regionu mogą liczyć na wsparcie w wysokości do 50% kosztów kwalifikowanych z zastrzeżeniem przepisów dotyczących pomocy publicznej. Wsparcie finansowe nie obejmuje wozów już zakupionych. Dofinansowanie zostanie przeznaczone na zakup specjalistycznego sprzętu wykorzystywanego w akcjach ratowniczych i podczas usuwania skutków zagrożeń, w tym samochodów ratowniczo-gaśniczych i specjalistycznego sprzętu pływającego – na przykład łodzi.

Zakup pojazdów zostanie sfinansowany nie tylko ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW w Szczecinie, ale również ze środków własnych jednostek OSP, dotacji w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz pieniędzy przekazanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz samorządy. Łączna kwota, jaka zostanie przeznaczona na zakup pojazdów to w naszym województwie ponad 10,2 miliona złotych, a w skali kraju – ponad 285 milionów złotych. Zachęcamy zachodniopomorskie jednostki OSP do aplikowania o środki na zakup nowego sprzętu.

Forma dofinansowania – do 50% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji

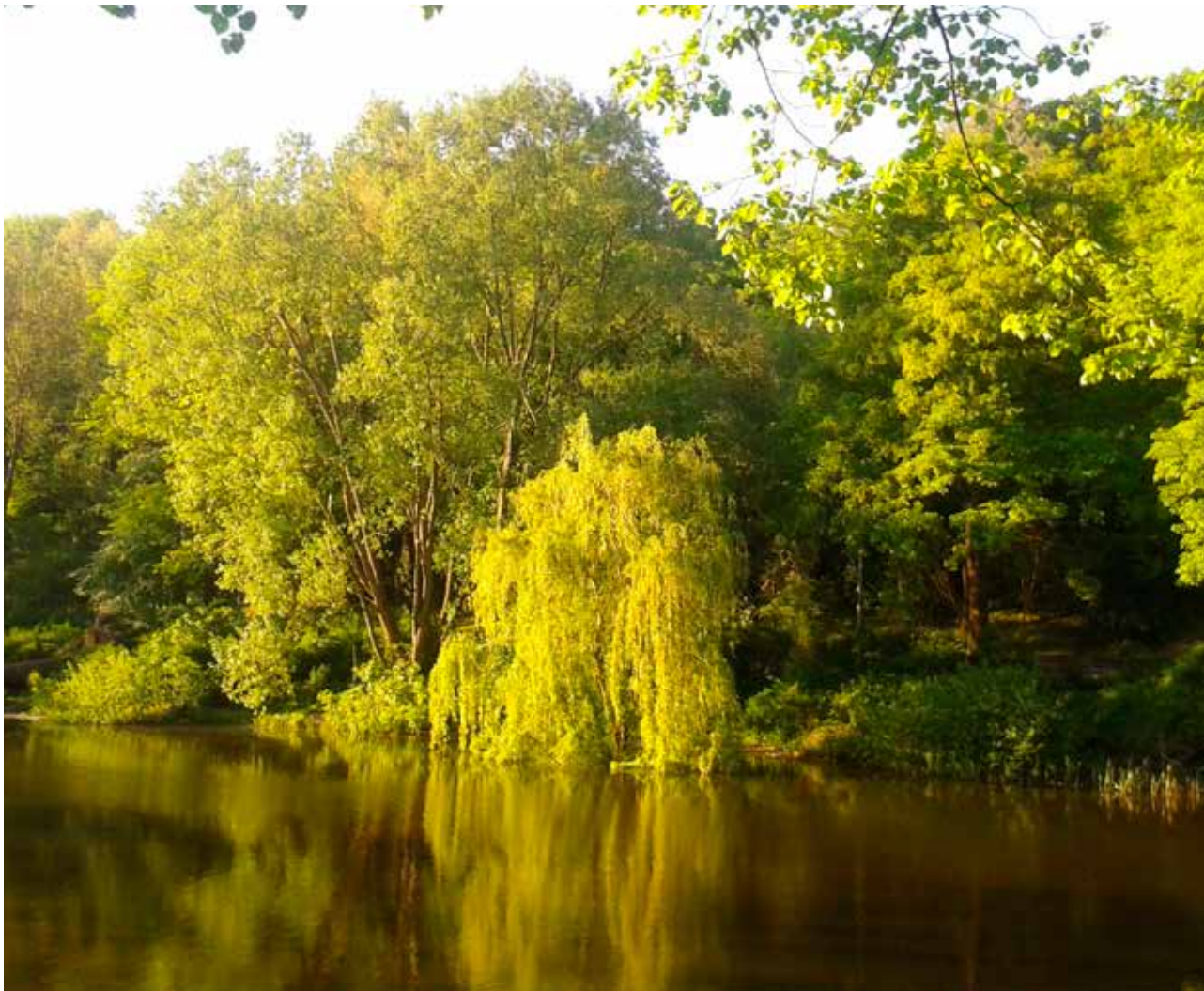
Nowy wóz OSP Wolczkowo sfinansowany ze środków RPO WZ 2014-2020. Fot. Archiwum OSP w Wolczkowie.

Nowe wozy – także ze środków unijnych

WFOŚiGW w Szczecinie wsparł finansowo zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych, które zostały dofinansowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020. Pojazdy trafiły do jednostek OSP w Wołczkowie, Dygowie, Sulimierzu, Niedalinie i Lubieszewie. Zostały kupione w ramach projektu „Wsparcia systemu ratownictwa w Województwie Zachodniopomorskim poprzez zakup samochodów oraz wyposażenia dla Ochotniczych Straży Pożarnych”. Na uwagę zasługuje także inicjatywa Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, który w imieniu jednostek OSP aplikował o wsparcie na zakup 17 nowych, średnich samochodów ratowniczo-gaśniczych. Dofinansowanie ze strony Funduszu wyniosło ponad 73 tysiące złotych na jeden pojazd. Łączna wysokość dotacji z WFOŚiGW w Szczecinie dla ZOŚPRP to prawie 1,3 miliona złotych, a koszt całkowity zakupu pojazdów przekroczył 13 milionów złotych. Dzięki wsparciu ze środków Unii Europejskiej z nowych wozów mogą korzystać podczas akcji strażacy-ochotnicy z OSP w Krzęcinie, Lubczynie, Osinowie Dolnym, Starym Borku, Biesiekierzu, Boleszkowicach, Kołbaskowie, Brzesku, Człopie, Węgorzy, Płotach, Świerznie, Tetyniu, Staniewiczach, Marianowie, Starym Chwalimiu oraz Rokosowie. Podczas odbiorów techniczno-jakościowych strażacy z poszczególnych jednostek zostali przeszkoleni pod kątem użytkowania nowego sprzętu. Otrzymali też pakiety specjalistycznego wyposażenia. Całkowity koszt wszystkich 22 pojazdów kupionych przez jednostki OSP i Związek OSP RP przy wsparciu Funduszu, dofinansowanych ze środków RPO WZ 2014-2020, to prawie 16,5 miliona złotych.

Z unijnego wsparcia na zakup wozu skorzystała także OSP w Lubieszewie. Fot. Archiwum OSP Lubieszewo.

Nowa Lista Przedsięwzięć Priorytetowych WFOŚiGW w Szczecinie na 2019 rok

Na posiedzeniu w dniu 18 czerwca 2018 roku Rada Nadzorcza WFOŚiGW w Szczecinie przyjęła nową Listę Przedsięwzięć Priorytetowych na 2019 rok. Treść dokumentu, zanim został przyjęty, była konsultowana z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z Państwowym Gospodarstwem Wodnym „Wody Polskie”.

Zgodnie z LPP, w w pierwszej kolejności będą dofinansowywane projekty inwestycyjne i działania realizowane z udziałem środków Unii Europejskiej, w szczególności realizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego (RPO WZ).

Środki finansowe Funduszu będą wydatkowane zgodnie z hierarchią:

1. Finansowanie projektów wynikające z zawartych umów w latach ubiegłych z konsekwencjami wypłat w roku 2019.
2. Realizacja wspólnych programów wojewódzkiego oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.
3. Wspomaganie projektów korzystających ze środków zagranicznych.
4. Wspomaganie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które nie są dofinansowywane ze środków UE, lecz prowadzą do wypełnienia przez Polskę zobowiązań akcesyjnych, wynikających z przyjętych programów i planów na szczeblu krajowym i wojewódzkim.
5. Wspieranie projektów służących poprawie jakości powietrza, ograniczeniu zużycia energii oraz wzrostowi wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.
6. Dofinansowanie pozostałych zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej.
7. Wspieranie strategicznych dla województwa zachodniopomorskiego prac studyjnych, dokumentacji i ekspertyz związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

Priorytety dziedzinowe Listy Przedsięwzięć Priorytetowych WFOŚiGW w Szczecinie na 2019 rok

**Ochrona czystości wód
i gospodarka wodna**

**Gospodarka odpadami, ochrona
powierzchni ziemi i wdrażanie
czystych technologii**

**Ochrona powietrza, odnawialne źródła
energii, ochrona przed hałasem**

Ochrona przyrody

Edukacja ekologiczna

**Zapobieganie poważnym awariom,
przeciwdziałanie nadzwyczajnym
zagrożeniom środowiska**

**Monitoring środowiska
i inne działania**

Priorytety dziedzinowe

I. Ochrona czystości wód i gospodarka wodna

W ramach tego priorytetu WFOŚiGW w Szczecinie będzie wspierać wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej, a także działań wynikających z aktualizacji Programu wodno – środowiskowego kraju oraz mających na celu ustanowienie, weryfikację i aktualizację warunków korzystania z wód regionu wodnego i warunków korzystania z wód zlewni. Ponadto szczeciński Fundusz będzie dofinansowywał budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków i budowę systemów kanalizacyjnych – zgodnie z wymogami Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Zadaniem WFOŚiGW w Szczecinie w ramach tego priorytetu będzie także wspieranie realizacji programu małej retencji dla województwa zachodniopomorskiego oraz budowa przyłączy do istniejących sieci kanalizacyjnych.

II. Gospodarka odpadami, ochrona powierzchni ziemi i wdrażanie czystych technologii

Na liście działań dla tego priorytetu dziedzinowego znalazło się między innymi wspieranie zadań ujętych w Krajowym i Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami, zwłaszcza związanych z realizacją kompleksowych programów gospodarki odpadami komunalnymi. Dofinansowaniem objęte będzie unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, w tym zawierających azbest. Systemem wsparcia objęta będzie zbiórka, odzysk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych, a także przedsięwzięcia, związane z odzyskiwaniem surowców wtórnych oraz gospodarczym wykorzystaniem odpadów. Celem WFOŚiGW w Szczecinie w ramach tego priorytetu jest też wspieranie rozwoju czystych technologii i pilotażowych projektów związanych ze zbieraniem i przetwarzaniem odpadów ulegających biodegradacji.

III. Ochrona powietrza, odnawialne źródła energii, ochrona przed hałasem

WFOŚiGW w Szczecinie w ramach tego priorytetu skupi się na wspieraniu przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gazowych (w tym gazów cieplarnianych) i pyłów do atmosfery. Kompleksowym wsparciem zostanie objęta modernizacja istniejących źródeł ciepła, w szczególności na terenach miejskich i uzdrowiskowych. W tym priorytecie nacisk jest położony także na wdrażanie przedsięwzięć z zakresu termomodernizacji budynków oraz wdrażanie nowoczesnych i przyjaznych środowisku technologii, zwiększających efektywność energetyczną, w tym z zastosowaniem odnawialnych lub alternatywnych źródeł energii, a także inteligentnych sieci energetycznych.

IV. Ochrona przyrody

Szczeciński Fundusz w dalszym ciągu chce podejmować konsekwentne działania na rzecz ochrony przyrody, które będą realizowane między innymi poprzez wspieranie programów czynnej ochrony przyrody na obszarach prawnie chronionych, renowację zabytkowych parków oraz prace rewitalizacyjne, pielęgnacyjne i konserwację pomników przyrody. Dofinansowanie będzie dedykowane także beneficjentom, którzy będą chcieli zrealizować projekty związane z restytucją i reintrodukcją rodzimych gatunków cennych i zagrożonych. Wsparciem objęte będą przedsięwzięcia zapewniające migrację ryb, w tym program budowy przepławek dla ryb na terenie naszego województwa.

V. Edukacja ekologiczna

Finansowanie zadań w ramach edukacji ekologicznej będzie się odbywać poprzez promocję zagadnień związanych z siecią Natura 2000 oraz rozwój bazy służącej realizacji programów edukacyjnych w ośrodkach edukacji ekologicznej. Wsparciem zostaną otoczone konkursy i olimpiady o zasięgu ponadlokalnym, upowszechniające wiedzę ekologiczną i przyrodniczą. Dofinansowanie obejmie programy i kampanie edukacyjne i informacyjne z zakresu ochrony środowiska i zdrowego trybu życia.

VI. Zapobieganie poważnym awariom, przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska

WFOŚiGW w Szczecinie w ramach tego priorytetu zamierza wspierać przedsięwzięcia zapobiegające wystąpieniu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska oraz wspierające likwidację ich skutków. Celem jest nie tylko podniesienie stanu bezpieczeństwa powodziowego, ale również zabezpieczenie przed podtopieniami poprzez wspieranie budowy wałów i innych urządzeń melioracji wodnych podstawowych. Środki WFOŚiGW w Szczecinie w dalszym ciągu będą przeznaczane na doposażenie w sprzęt i środki techniczne jednostek Państwowej i Ochotniczej Straży Pożarnej i innych służb realizujących zadania w zakresie ochrony przed powodzią i ochrony środowiska. Finansowe wsparcie zostanie również przekazane na poprawę warunków przepływu wód rzeki Odry i Jeziora Dąbie w celu zapewnienia ochrony przeciwpowodziowej oraz bezpieczeństwa akcji łodolamania.

VII. Monitoring środowiska i inne działania

W ramach tego priorytetu WFOŚiGW zamierza udzielać wsparcia finansowego Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska w Szczecinie w realizacji zadań związanych z monitoringiem środowiska. Środki będą przeznaczane także na wsparcie systemu kontroli wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska.

Odbudować populację pszczół

W pierwszym kwartale 2018 roku Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie realizował nabór wniosków w ramach pilotażowego konkursu Odbudowa populacji pszczół. Fundusz, oferując beneficjentom wsparcie finansowe między innymi na zakup pszczelich rodzin i uli, ma na celu nie tylko zachowanie różnorodności biologicznej, ale także zapewnienie ciągłości istnienia pszczelego gatunku.

Andrzej Grzana
Kierownik Zespołu ds. Obsługi Wniosków

Nabór wniosków rozpoczął się 4 stycznia i trwał do 31 marca 2018 roku. Beneficjenci – zgodnie z regulaminem programu Odbudowa populacji pszczół – mogli aplikować o wsparcie finansowe w formie dotacji w wysokości do 50% kosztów kwalifikowanych.

Program zakłada zwiększenie populacji pszczoły miodnej poprzez:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunku,
- działania na rzecz zwiększenia populacji pszczół, na przykład: zakup rodzin pszczelich, odkładów pszczelich, uli dla właścicieli pasiek, którzy zwiększą liczbę rodzin pszczelich z własnego chowu,
- podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców regionu na temat: zagrożeń naturalnych i antropogenicznych, odbudowy populacji i poprawy warunków bytowania pszczoły miodnej,
- organizację akcji promocyjno-informacyjnych, kampanii i programów edukacyjnych w tym: szkoleń, warsztatów, prelekcji o tematyce związanej z pszczołą miodną i pozostałymi gatunkami zapylającymi,
- realizację akcji promocyjnych na temat zagrożeń dla gatunków zapylających,
- organizację systemu wsparcia merytorycznego i konsultacji dla jednostek oraz osób fizycznych, które są zainteresowane problematyką spadku populacji gatunków zapylających,
- rewitalizację istniejących lub zakładanie nowych nasadzeń roślin miododajnych.

Beneficjenci złożyli do biur WFOŚiGW w Szczecinie i Koszalinie 8 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę ponad 380 tysięcy złotych. Beneficjenci aplikowali o środki między innymi na zakup pszczelich rodzin, karmy na zimę, rozbudowę pasieki oraz organizację seminarium naukowo-edukacyjnego.

Ostatecznie – po kolejnym etapie weryfikacji – Zarząd WFOŚiGW w Szczecinie podjął decyzję o dofinansowaniu projektów, złożonych przez trzech beneficjentów. Łączna wartość zadań to niemal 300 tysięcy złotych, a dofinansowanie ze środków Funduszu dla trzech projektów wyniesie ponad 145 tysięcy złotych.

Projekty dofinansowane przez WFOŚiGW w Szczecinie w ramach pilotażowego programu Odbudowa populacji pszczoł.

1) Zwiększenie populacji pszczoł i poszerzenie oferty edukacyjnej poprzez rozbudowę pasieki w Juchowie

Beneficjent: Fundacja im. Stanisława Karłowskiego pozyskała wsparcie finansowe z WFOŚiGW w Szczecinie w wysokości ponad 40 tysięcy złotych. Całkowita wartość inwestycji to ponad 150 tys. zł. Beneficjent już od kilku lat prowadzi działania w kierunku rozwoju pszczelarstwa – posiada 35 rodzin pszczelich i 15 uli. W związku z prowadzeniem przez Fundację gospodarstwa biodynamicznego w miejscowości Juchowo w gminie Borne Sulinowo, pszczoły produkują miód wyłącznie z roślin uprawianych ekologicznie, bez sztucznych nawozów i środków ochrony roślin. Dzięki dofinansowaniu z WFOŚiGW w Szczecinie pszczoła populacja w Juchowie zwiększy się do 55 rodzin. Zostanie kupionych 18 uli, a realizacja projektu pozwoli na przejście w 100% na produkcję miodu bio. Ponadto na potrzeby pasieki zostaną kupione: ekologiczna karma dla pszczoł, węży i leki. Oprócz tego zaplanowane jest wysianie ekologicznych roślin miododajnych, w tym dodatkowych 25 hektarów gryki i zasadzenie 100 sztuk lipy. Powstanie też pasieka, w której będą prowadzone zajęcia edukacyjne na temat roli pszczoł w ekosystemie dla dzieci, młodzieży i dorosłych, a pracę przy ulach będzie można lepiej poznać w Domu Pszczelarza.

2) Bartnictwo - powrót pszczoł do lasu

Nadleśnictwo Drawsko aplikowało do WFOŚiGW w Szczecinie o wsparcie finansowe na umieszczenie w lasach na swoim terenie kłód bartnych, dzięki którym uda się zwiększyć populację pszczoł na obszarze 17 leśnictw. Efektem ekologicznym będzie skuteczne zasiedlenie barci przez pszczoły rodziny, założenie remiz z gatun-

kami roślin miododajnych i utrzymanie ich w dobrej kondycji. Wartość zadania to ponad 88 tysięcy złotych, z czego 60 tysięcy stanowi dotacja ze środków Funduszu. Zachęcamy do przeczytania artykułu na stronach 24-25, w którym Nadleśnictwo Drawsko szczegółowo prezentuje swój projekt.

3) Zapewnienie ciągłości gatunków rodzin pszczelich Apis m. na terenie województwa zachodniopomorskiego poprzez organizację seminarium naukowo-edukacyjnego

Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Szczecinie pozyskał 45 tysięcy złotych dotacji z WFOŚiGW na organizację seminarium naukowego na temat zapewnienia ciągłości gatunków pszczelich rodzin, w którym weźmie udział 300 pszczelarzy z naszego regionu. Każdy – w ramach projektu – otrzyma 15 kilogramów karmy dla pszczoł. Podczas konferencji zostaną przeprowadzone wykłady między innymi na temat chorób pszczoł, pożytków pszczelich i prawidłowego przygotowania rodzin do zimowania. Celem jest podniesienie świadomości pszczelarzy na temat prawidłowego utrzymania i przygotowania rodzin pszczelich do zimowli, czego efektem mają być nie tylko mniejsze straty zimą, ale również – zwiększenie liczebności pszczoł w środowisku.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, podejmując działania na rzecz odbudowy populacji pszczoł, dąży do tego, by zwiększać populację tych owadów na terenie województwa zachodniopomorskiego. Zależy nam na tym, by liczba pszczelich rodzin, których aktualnie w naszym regionie jest około 68 tysięcy, systematycznie rosła. Dlatego jeszcze w tym roku planujemy ogłoszenie kolejnego naboru wniosków. Zachęcam do śledzenia naszej strony internetowej – szczegółowe informacje zostaną zamieszczone w zakładce Odbudowa populacji pszczoł.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego funkcjonuje 2244 pszczelarzy zrzeszonych w organizacjach, posiadających łącznie 68550 pszczelich rodzin.

Celem jest zapewnienie ciągłości gatunku pszczoły miodnej. Na zdjęciu: hotel dla pszczoł na terenie ogrodów działkowych przy ulicy Ostrowskiej w Szczecinie.

Bartnictwo - powrót pszczół do lasu

Las to żywy organizm, który rządzi się swoimi prawami, a wszystkie składające się na niego nawet najdrobniejsze elementy mają ważne często kluczowe znaczenie. Od dawna znana jest rola owadów zapylających, których praca nie tylko dla leśnictwa, ale i dla większości gałęzi gospodarki czy rolnictwa jest bardzo istotna. Kilkuletnie obserwacje prowadzone przez pracowników Nadleśnictwa dotyczące występowania pszczół na terenie będącym w zarządzie jednostki jednoznacznie zaczęły wskazywać na pogarszającą się kondycję pszczół oraz zmniejszenie ich liczebności.

Karolina Dorawa
Nadleśnictwo Drawsko

Wrzosowiska na terenie Nadleśnictwa Drawsko.

Za sprawą codziennych obserwacji na przestrzeni kilku lat Leśnicy zaobserwowali tendencję znacznie zmniejszającego się urodzaju owoców runa leśnego. Sprawa nie wyglądała lepiej w odniesieniu do owocujących krzewów leśnych, które jak wiadomo, stanowią istotną jesienno - zimową bazę pokarmową dla zimującego ptactwa. Bezsprzecznym dowodem na słabą kondycję owadów zapylających były pogarszające się ilości pojawiających się owoców w istniejących na terenie Nadleśnictwa sadach śródleśnych.

Wpływające z zewnątrz informacje od lokalnych pszczelarzy oraz właścicieli drobnych pasiek potwierdzały tylko wyciągnięte wcześniej wnioski. Konkluzja była jedna: trzeba spróbować podjąć kroki, by w bezpieczny i w miarę naturalny sposób poprawić warunki bytowania pszczół oraz zwiększyć możliwości pozyskania pożywienia przez te owady.

Pomysł na Barcie

W 2017 zrodził się pomysł, by Nadleśnictwo Drawsko zaangażować się w pomoc pszczołom.

Z racji tego, że tereny są bardzo urozmaicone, krajobraz obfituje w rzeki, jeziora, łąki, są tu rozległe wrzosowiska, pierwsze myśli padły na bartnictwo jako najbardziej naturalną formę wsparcia dziko żyjących pszczół. Brak jednak bezpośredniego doświadczenia w temacie spowodował nas do poszukiwania informacji w szerszym gronie. Udało się odnaleźć ślad w innych jednostkach Lasów Państwowych, które już od jakiegoś czasu próbują eksperymentalnie zajmować się pszczołami w ten właśnie sposób. Po ustaleniu pierwszych szczegółów przyszłych prac oddelegowani pracownicy Nadleśnictwa Drawsko odbyli dwudniowe szkolenie z zakresu tematycznie obejmującego podstawowe informacje dotyczące bartnictwa w zaprzyjawnionym Nadleśnictwie Spała.

Po powrocie z wyjazdu entuzjazm wcale nie zmaliał. Zaczęto na poważnie zajmować się tematem. Podjęto decyzję o wywieszeniu kłód bartnych dla stworzenia bezpiecznych wielosezonowych „domów” dla rodzin pszczelich. By całość prac była wykonana w sposób odpowiedni, zaprosiliśmy do siebie specjalistę zajmującego się bartnictwem w Nadleśnictwie Spała, by przeprowadził szkolenie z „leśnych uli” dla wszystkich pracowników Nadleśnictwa Drawsko. Na spotkaniu prowadzący wskazywał, jakie drzewa są odpowiednie do zawieszenia barci. Omówił istotne kwestie związane z wystawą barci względem stron świata, dostępem do słońca czy minimalnymi wysokościami mocowania na drzewie. Kluczowym elementem było zaprezentowanie techniki wciągania i mocowania „ula”.

Stoisko WFOŚiGW w Szczecinie tradycyjnie cieszyło się dużym zainteresowaniem.

Dotacja z WFOŚiGW w Szczecinie

Po zakończonym sukcesem szkoleniu nie pozostało nic więcej, jak tylko brać się do pracy. Docelową liczbę barci przeznaczoną do zagospodarowania w 2018 roku ustalono na 34 sztuki. By projekt był spójny uznaliśmy, że koniecznym będzie również stworzenie remiz - niewielkich kilkuarowych powierzchni z roślinami miododajnymi, rozlokowanych w niedalekim sąsiedztwie barci dla uzupełnienia bazy pokarmowej. Zaczęliśmy liczyć koszty, niezbędne do wykonania wszystkich prac. Na łączną wartość zadania składały się koszty związane z wykonaniem barci, rozwiezieniem ich w terenie oraz z zamocowaniem na wytypowanych drzewach, wykonaniem grodzień przy remizach, zakupem materiału sadzeniowego oraz pracy samego sadzenia, zakupem materiałów edukacyjnych i promocyjnych. Wszystko razem dało dość znaczącą kwotę, jednak na początku 2018 roku z ogromną pomocą

w realizacji zamysłów poszczególnych etapów prac przyszedł Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie z pionierskim programem „Odbudowa populacji pszczół”.

W ramach napisanego projektu dotacyjnego pod tytułem „Bartnictwo – powrót pszczół do lasu”, korzystając ze wsparcia WFOŚiGW w Szczecinie Nadleśnictwo Drawsko rozwiesiło na swoim terenie, pośród 17 Leśnictw, 34 barcie oraz założyło 7 remiz śródleśnych obsadzonych roślinami silnie nektarującymi. Wybór miejsc, w których znalazły się barcie, oparty był na wcześniejszej analizie dostępności do miejsc z wodą oraz podstawową bazą pokarmową. Te dwa najważniejsze etapy prac zostały już zakończone w pierwszym kwartale 2018 roku i, co bardzo budujące, można pokusić się już o ogłoszenie drobnego sukcesu. Niespełna po miesiącu od zakończenia prac związanych z wywiezieniem barci mamy informacje o 6 barciach zasiedlonych przez rodziny pszczele.

Edukacja i promocja

Bardzo ważnym, może nawet najważniejszym elementem ochrony gatunku, jakim jest pszczoła, jest uświadamianie ludzi o konieczności dbania o te niewielkie owady. Ważne jest wskazanie zarówno dzieciom, jak i dorosłym efektów pracy pszczół, naświetlenie im istotnych powiązań pomiędzy naszym, a ich życiem. W trakcie prowadzonych przez pracowników Nadleśnictwa zajęć edukacyjnych z dziećmi w wieku szkolnym i przedszkolnym oraz w trakcie zewnętrznych akcji promocyjnych poruszane będą tematy związane z potrzebami pszczół oraz z zagrożeniami, jakie dla nich niesie współczesna cywilizacja. Promowane będą zachowania oraz działania, które nawet stanowiąc drobne

kroczki, mogą nas wszystkich doprowadzić do ostatecznego sukcesu. Edukację i promocję ułatwią elementy przewidziane do zakupu w ramach doposażenia ścieżki edukacyjnej, znajdującej się przy siedzibie Nadleśnictwa. Za sprawą realizowania dalszych prac związanych z projektem dodatkowo przy ścieżce pojawią się dwie tablice edukacyjne: jedna o historii bartnictwa, druga - o hierarchii w rodzinie pszczelej i etapach powstawania miodu. Na potrzeby zajęć z najmłodszymi planujemy zakupić puzzle tematycznie odwołujące się do pszczelarstwa. Szczególną atrakcją edukacyjną stanowić będzie barc pokazowa oraz pokazowy ul wielkopolski (obydwa obiekty nie są przewidziane do zasiedlenia przez pszczoły). Jako uzupełnienie dostępnych informacji będą wydane ulotki promocyjne.

Jedną z atrakcji będzie ul pokazowy. Fot. Archiwum Nadleśnictwa Drawsko.

Wychodząc naprzeciw potrzebom pszczół mamy nadzieję, że zarazimy innych ludzi pasją i potrzebą dbania o swoje najbliższe otoczenie. Tylko wspólna praca może przynieść wymierne efekty.

Ciekawość i przychylność dla pszczół widać już w naszym najbliższym otoczeniu, ponieważ kilku pracowników Nadleśnictwa Drawsko zaczęło prywatnie zajmować się pszczołami.

Nadleśnictwo Drawsko

ul. Starogrodzka 30
78-500 Drawsko Pomorskie
tel. 94 363 20 47
drawsko@szczecinek.lasy.gov.pl

I Wiosenna Wystawa Ogrodniczo-Pszczelarska w Barzkowicach

Barzkowice to nie tylko jesienne Targi Agro Pomerania i liczne działania na rzecz edukacji ekologicznej. Od kwietnia 2018 roku z działalnością Zachodniopomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z pewnością będzie się kojarzyć I Wiosenna Wystawa Ogrodniczo-Pszczelarska, która odbyła się w dniach 28-29.04.2018.

Podczas wydarzenia nie mogło zabraknąć Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Pracownicy Funduszu informowali o możliwościach uzyskania dofinansowania na działania ekologiczne i prowadzili konkursy na temat ochrony środowiska.

Ważnym punktem wystawy było seminarium pszczelarskie, podczas którego o możliwościach dofinansowania odbudowy populacji pszczoł mówił Andrzej Grzana z WFOŚiGW w Szczecinie. Przedstawił założenia pilotażowego programu i informował o zasadach naboru wniosków.

W trakcie wystawy działała też Ekostrefa, gdzie pracownicy WFOŚiGW, Nadleśnictwa Mieszkowice i Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego prowadzili zajęcia i konkursy dotyczące edukacji ekologicznej. Można było dowiedzieć się, jak powstaje miód i zobaczyć, jak wygląda hotel dla pszczoł. Pierwszego dnia wystawy został także podsumowany konkurs fotograficzny „Zachodniopomorskie rolnictwo w obiektywie”.

I Wiosenna Wystawa Ogrodniczo-Pszczelarska została dofinansowana ze środków szczecińskiego Funduszu.

Pszczeli hotel zaprezentowany w Ekostrefie.

Stoisko WFOŚiGW w Szczecinie tradycyjnie cieszyło się dużym zainteresowaniem.

Odwiedzający mogli poznać lepiej życie pszczoł i innych owadów zapylających.

Żubry i rysie w Dzikiej Zagrodzie w Jabłonowie

Żubry po zachodniej stronie Wisły pojawiły się 28 lat temu, ale to w ostatnim dziesięcioleciu populacja na Pomorzu Zachodnim zaczęła się dynamicznie rozwijać. Szczególną datą dla zachodniopomorskich żubrów stał się rok 2008, kiedy to powstało stado drawskie, drugie obok starszego, mirosławieckiego ugrupowanie żubrów w województwie zachodniopomorskim.

Magdalena Tracz
Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze

Krowa Kajka ma bardziej burzliwą historię. W 2008 roku została sprowadzona do zagrody adaptacyjnej w Dobrzanach, a po wypuszczeniu na wolność po niecałym roku znalazła się, wraz z innymi 15 żubrami sprowadzonymi w ramach projektu, na terenie poligonu wojskowego w Nadleśnictwie Drawsko. Do stada Jałowcówka została przeniesiona w 2016 roku jako doświadczona, niemłoda samica, która będzie mogła kierować nowym stadem, złożonym z młodszych zwierząt. Stało się jednak inaczej. Kajka za wszelką cenę chciała wrócić, ale kierunek poszukiwania macierzystego stada wybrała zupełnie odwrotny. W trakcie bardzo długiej eskapady, śledzonej dzięki obroży telemetrycznej, odwiedziła rejon Piły, Czarnkowa i Czaplinka. W trakcie przejścia przez areal stada mirosławieckiego „uprowadziła” grupę żubrów, która stała się założycielem kolejnych stad w Nadleśnictwie Tuczo/Trzcianka i Smolarz. W ten sposób ekspansja żubrów objęła województwo wielkopolskie, gdzie grupa żubrów liczy 12 osobników i województwo łubuskie, gdzie w Nadleśnictwie Smolarz żyje obecnie 7 żubrów. Tworzenie nowych niewielkich grup trwa nadal, w kolejnych latach 2017 i 2018 powstały grupy w Nadleśnictwie Drawno, Świerczyna i Trzcianka.

Areal zajmowany przez stada żubrów wzrósł od początku projektu LIFE ponad trzykrotnie i wynosi obecnie ponad 90 000 hektarów. Pomimo dynamicznego wzrostu liczebności (wszystkich zachodniopomorskich żubrów mamy powyżej 200), maleje zagęszczenie zwierząt. W 2015 roku mieliśmy do czynienia ze znacznie większymi lokalnymi koncentracjami żubrów, 6,6 osobników/1000 ha. Obecnie zagęszczenie wynosi 2,4 osobników/1000 ha.

Taki scenariusz rozwoju populacji jest najbardziej pożądany, przy malejących zagęszczeniach żubrów ich tolerancja w społecznościach lokalnych jest wysoka, a poziom wyrządzanych szkód relatywnie niski.

Ryś Orpan. Fot. Archiwum ZTP.

Paula. Fot. Archiwum ZTP.

O akceptację społeczną trzeba jednak dbać na bieżąco. Minimalizacja szkód na polach jest najważniejsza. W tej sferze najistotniejsze są działania Pogotowia Żubrowego, które może przepląsać żubry z najcenniejszych upraw rolnych oraz odpowiednie zorganizowanie i prowadzenie dokarmiania zimowego, które pozwala zatrzymać żubry w lesie i ochronić uprawy ozime.

W tym ostatnim działaniu od trzech lat bierze aktywny udział Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, wspierając realizację projektu LIFE13/NAT/PL/00010 poprzez dofinansowanie zakupu karmy dla żubrów.

Ochrona żubra na Pomorzu Zachodnim jest bardzo spektakularnym przykładem skutecznych działań na rzecz bioróżnorodności regionu. Charyzmatyczne, wyjątkowe w relacjach z człowiekiem gatunki są najlepszymi ambasadorami ochrony przyrody. Obok żubra podobną rolę zaczyna w naszym regionie odgrywać ryś.

Dzięki realizacji projektu „Powrót rysia do północno-zachodniej Polski” mamy szansę na odtworzenie kolejnej lokalnej populacji gatunku, który kiedyś żył na Pomorzu Zachodnim, a wycofał się z tych terenów przez działalność człowieka. W Dzikiej Zagrodzie w Jabłonowie zwierzęta utrzymywane w niewoli, i żubry i rysie, „pracują” na rzecz ochrony wolnych, dzikich pobratymców. Zagroda jest obecnie domem siedmiu urodzonych w niewoli rysów nizinnych, które mają stać się rodzicami zwierząt wypuszczanych na wolność. W tym roku

powstała w wyniku realizacji projektu dodatkowa zagroda w Jabłonowie i kompleks zagród adaptacyjnych w Dłusku, gdzie rysie przeznaczone do reintrodukcji nie będą miały kontaktu z człowiekiem. Do Jabłonowa trafiają specjalnie dobrane rysie z całej Europy. Obok polskich kotów, Rózi z Zamościa i Orpana z Wrocławia, mamy rysie z Niemiec (Paula), Austrii (Cysorz), Estonii (Dusza i Greta) i z Łotwy (Muca). Na przyjazd do Polski czeka kocur z Ukrainy (Łukaszka). Kolejne rysie mogą pochodzić z ogrodów zoologicznych Finlandii i Szkocji. Tak różnorodni rodzice mają zapewnić odpowiednią pulę genową odtwarzanej dzikiej populacji.

Zagrody adaptacyjne w Dłusku to ogrodzone fragmenty lasu. Są dużo większe, niż zagrody w Jabłonowie i mają imitować warunki na wolności. Tu rysie pochodzące z niewoli muszą nauczyć się samodzielności. Rysie zagrody położone są wewnątrz dużego, kilkudziesięciohektarowego ogrodzenia, tak, aby maksymalnie wyeliminować obecność ludzi, co jest kluczowe dla wypracowania właściwych zachowań u reintrodukowanych zwierząt. Po adaptacji rysie będą przenoszone do zagród wypuszczeniowych, których lokalizacja została specjalnie wyznaczona w optymalnych dla rysów terenach i po krótkim przetrzymaniu wypuszczane na wolność.

Budowa zagród dla rysów właśnie się zakończyła. Obsadzenie zagród w Dłusku kolejnymi rysiami pozwoli odpowiednio zorganizować hodowlę i przygotowywać grupy zwierząt do wypuszczenia na wolność.

Ryś - Archiwum Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego.

Dusza. Fot. Archiwum ZTP.

Dzika Zagroda
Jabłonowo 42
78-650 Miroslawiec
dzika.zagroda@op.pl

**Zdrowa roślina,
zdrowy człowiek,
zdrowy świat
w Przelewicach**

W Ogrodzie Dendrologicznym Samorządowym Zakładzie Budżetowym w Przelewicach w ramach dofinansowania z WFOŚiGW w Szczecinie zostanie zrealizowany już od września tego roku do czerwca 2021 r. program edukacyjny „Zdrowa roślina, zdrowy człowiek, zdrowy świat”. Program edukacyjny skierowany jest do dzieci ze szkół podstawowych, grup zorganizowanych oraz indywidualnych turystów odwiedzających ogród.

Beata Osińska

Dyrektor Ogrodu Dendrologicznego w Przelewicach

W ramach programu powstaną trzy nowe ścieżki edukacyjne w ogrodzie, a mianowicie:

1. Ścieżka pn. „Stare, starsze i najstarsze” – długość trasy to około 2 kilometry. Wzdłuż ścieżki zostaną oznakowane najstarsze gatunki roślin rosnących w ogrodzie, gatunki długowieczne oraz gatunki, które przetrwały zmiany klimatyczne – relikty przeszłości.
2. Ścieżka pn. „Wykorzystanie roślin w przeszłości i dziś” – długość trasy to około 2,5 kilometra. Wzdłuż ścieżki zostaną oznakowane rośliny trujące i jadalne, dziko rosnące i uprawiane w ogrodach. Tabliczki będą zawierały informację, która roślina była wykorzystywana kiedyś, a która dziś w farmacji, kosmetyce czy w przemyśle spożywczym. Zostanie również przedstawiona informacja o wykorzystywaniu roślin w kulturze i sztuce.
3. Ścieżka pn. „Wszystkie smaki i kolory ogrodu” – park malucha – długość trasy to około 2 kilometrów. Wzdłuż ścieżki zostaną oznakowane rośliny z krótkim opisem ich walorów estetycznych – kolor, smak, zapach, wygląd.

W ramach programu, oprócz utworzenia ścieżek, zostanie przeprowadzony cykl zajęć i tak:

1. „Stare, starsze i najstarsze” – pozwoli uczestnikom na poznanie pojęć i zjawisk związanych z długowiecznością roślin i ich rozwojem, warunkami wzrostu. Zakłada się, że uczestnicy zajęć będą potrafili rozróżnić gatunek wieloletni od jednorocznego, określić czym jest roślina jednoroczna, a czym bylina, które gatunki są długowieczne oraz co to jest relik. W ramach zajęć uczestnicy zapoznają się z obsługą szkieł powiększających, mikroskopów. Zajęcia terenowe będą przeprowadzane wspólnie z pracownikiem ogrodu, na podstawie przygotowanych przewodników. Zajęcia mikroskopowe polegać będą na pobraniu, a następnie obserwacji części generatywnych i wegetatywnych roślin. Do tego celu zostaną wykorzystane szkła powiększające, mikroskopy optyczne oraz elektronowy mikroskop skaningowy. Każdy z uczestników otrzyma kartę pracy, gdzie będzie mógł wpisać swoje wyniki i dokonać podsumowania oraz wysnuć z otrzymanych wyników wnioski.
2. „Wykorzystanie roślin w przeszłości i dziś” – poznanie pojęć i zjawisk związanych z wykorzystywaniem roślin w różnych dziedzinach naszego życia, rozwój roślin z wszystkimi elementami z tym związanymi – budowa rośliny, skład chemiczny, właściwości, sposoby wykorzystywania, w tym ich preparowanie, suszenie i filtracja, wartości odżywcze, przydatność do spożycia itp. Zakłada się, że uczestnicy będą potrafili rozróżnić gatunki jadalne od trujących, rośliny użytkowe i ich znaczenie w przemyśle. Będą potrafili określić znaczenie roślin dla człowieka, zwierząt i środowiska oraz samodzielnie będą potrafili przygotować preparaty roślinne, susz, herbaty, maści itp. Uczestnicy wspólnie z pracownikiem ogrodu na

podstawie przygotowanych materiałów, będą samodzielnie znajdować okazy przedstawione na planie zwiedzania, pobierać materiał do badań, wykonywać ozdoby z pobranego materiału np. grzechotkę z nasion kłokoczki itp.

3. Park dla malucha „Wszystkie smaki i kolory ogrodu” – wykorzystanie zmysłów do poznania otaczającego świata roślinnego. Wyjaśnienie dlaczego niektóre rośliny są gładkie, a niektóre szorstkie, matowe i błyszczące itp. Pokazanie włosków parzących i do czego one służą roślinie, poznanie barwników roślinnych i ich kolorów. Pokazanie w powiększeniu powierzchni liści, kwiatów, włosków, przetchlinek, narośli itp.

Kolejnym elementem programu edukacyjnego będą wystawy czasowe poświęcone każdej nowo tworzonej ścieżce edukacyjnej. Wystawy będzie można obejrzeć w pałacu w Ogrodzie Dendrologicznym w Przelewicach.

Dodatkowo w ramach programu odbędą się zajęcia laboratoryjne:

1. „Co to jest emulsja?” – wyrób kremu – cieczy o dużej gęstości, zmiana stanów skupienia, ręczny wyrób kremu nawilżającego:
 - a. omówienie zagadnień dotyczących produkcji oraz rodzajów kremów, stosowanych dodatków,
 - b. prezentacja urządzeń oraz akcesoriów służących do produkcji kremów,
 - c. podział uczestników na grupy,
 - d. samodzielne wykonywanie kremu w zespołach.
2. „Ekstrakcja i rozdział barwników roślinnych”: uczestnicy zajęć pracują w grupach. Zapoznają się ze sposobem ekstrakcji barwników z tkanek roślinnych. Korzystają z materiału roślinnego przygotowanego wcześniej przez prowadzącego zajęcia lub dostarczają sami interesujący ich materiał. Przy użyciu moździerzy i odpowiednich rozpuszczalników pozyskują barwniki z roślin. W dalszej części zajęć uczestnicy poddają pozyskane barwniki rozdziałowi chromatograficznemu na bibule z użyciem odpowiednich eluentów. Pod koniec zajęć grupy dzielą się wynikami swojej pracy, starają się określić rodzaje barwników, jakie udało im się rozdzielić.

Zwieńczeniem programu edukacyjnego będzie wydanie przewodników poświęconych każdej nowopowstałej ścieżce edukacyjnej.

Drugi projekt, który otrzymał dofinansowanie, to wydanie albumu dotyczącego Ogrodu Dendrologicznego. Chcielibyśmy w nim przybliżyć czytelnikom to wszystko, co nie jest widoczne w arboretum na pierwszy rzut oka. Publikacja zatytułowana „Pędzłem wyobraźni, szpadłem gospodarności” pokaże kolejne etapy z historii zakładania kolekcji, udane i nieudane eksperymenty kompo-

Roślinność na terenie ogrodu. Fot. Archiwum Ogrodu Dendrologicznego w Przelewicach.

zycyjne, sukcesy i porażki projektantów i opiekunów oraz nauczycieli naszych gości odczytywania w obecnym parku śladów przeszłości. Znajdą się w niej przykłady pojedynczych okazów, których losy obrazują zmienność warunków życia w czasie i możliwości adaptacyjne roślin. „Zwykłe” drzewa widziane przez pryzmat tego, co musiały przetrwać, nabierają w oczach ludzi zupełnie innego wymiaru, pozwalają dostrzec swoją niepowtarzalność. Niektóre

przykłady uczą, jakich błędów można uniknąć, jeśli zrozumiemy się, jak funkcjonuje roślina. Album pokaże również arboretum z nieco innej perspektywy, tak żeby nasi goście też nauczyli się patrzeć na drzewa dogłębniej, szukać nowych sposobów postrzegania, a zarazem w pełni korzystać z dobrodziejstwa kontaktu z przyrodą. Relaks, gimnastyka, wypoczynek, ale także restart umysłu to możliwości, które także chcemy przedstawić w albumie.

Ogród Dendrologiczny Samorządowy Zakład Budżetowy w Przelewicach

Przelewice 17
74-210 Przelewice
tel. 91 56 43 080
fax: 91 57 90 088
info@ogrodprzelewice.pl
www.ogrodprzelewice.pl

„Niedźwiedzie Kamczatki. Początek życia” – najlepsze podczas tegorocznego EKOFILMu

„Niedźwiedzie Kamczatki. Początek życia” to film, który zdobył Grand Prix Festiwalu Filmów Ekologicznych im. Macieja Łukowskiego „Ekofilm” oraz puchar Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy. Nagrodę publiczności otrzymał obraz Adeliny Borets „Gwiazda Piołun”.

Martyna Kawa
Nowogardzki Dom Kultury

XI międzynarodową i XV ogólnopolską edycję Festiwalu Filmów Ekologicznych im. Macieja Łukowskiego „Ekofilm” w Nowogardzie zwyciężył film „Niedźwiedzie Kamczatki. Początek życia” („Kamchatka bears. Life begins”), piękna opowieść o matczynej miłości i dzikości - na granicy światów, z przepiękną muzyką, wypełnioną dźwiękami przyrody. I miejsce oraz nagrodę publiczności wywalczył film „Gwiazda Piołun” („The Wormwood Star”) w reżyserii Adeliny Borets – osobista historia związana z rodziną autorki i rzeczywistością we wsi nazywanej kiedyś „Małe Kleszcze” - po Czarnobylu, największej katastrofie w historii energetyki jądrowej. II miejsce otrzymała animacja „Kołysanka dla matki i dziecka” („The lullaby for a mother and child”), animacja o nosorożcach i Emma Lorie. Fifth Season jest reżyserem produkcji, która wywalczyła III miejsce, „Timbo” ukazuje wpływ zapór budowanych w deszczowych lasach, na życie i kulturę rdzennych mieszkańców Amazonii.

Nagrodę dziennikarską za najlepszy reportaż otrzymała Aleksandra Rek za tytuł „Zenek i wilk”. Znamy również najlepszy film przyrodniczy z województwa zachodniopomorskiego – tytuł ten zdobył lokalny filmowiec Michał Madziara. Wszystkie kadry jego filmu „Poznaj swoich sąsiadów” zostały wykonane w okolicach Nowogardu.

Wręczenie nagrody Michałowi Madziarze – autorowi najlepszego filmu przyrodniczego z województwa zachodniopomorskiego. Fot. Archiwum festiwalu EKOFILM.

Filmy oceniło jury, w składzie: Marek Piotrowicz – reżyser, scenarzysta i operator filmów przyrodniczych z 25-letnim doświadczeniem, filmem „Księga” w 2010 wywalczył Grand Prix Ekofilmu, Mateusz Żegliński – producent filmowy tworzący obrazy na pograniczu dokumentu i fabuły, laureat konkursów i festiwali, stypendysta m.in. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Mirosław Sobala – przedstawiciel Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, Krzysztof Kuźnicki – filmowiec, prezes Stowarzyszenia Kamera, autor „Lastadia Story” (2017), „Artkadiusz” (2016) czy „Mój pierwszy raz” (2016) oraz przewodniczący jury - Grzegorz Fedorowski - związany z Redakcją Literacką i Artystyczną Polskiego Radia i oddziałem szczecińskim Telewizji Polskiej, twórca filmów dokumentalnych, reportaży i programów publicystycznych, autor telewizyjnych cykli programowych - m.in. „Pomerania Ethnica”, „Burze w Kulturze”, „Pomniki Naszych Czasów” i „Klub Młodych Dokumentalistów”.

Tegoroczny Międzynarodowy Konkurs Filmowy w ramach Festiwalu Filmów Ekologicznych im. Macieja Łukowskiego „Ekofilm” obfitował w produkcje z całego świata. Do filmowych zmaganiń nadesłano ponad 130 filmów, z których wybranych zostało 38. Wszystkie tytuły można było oglądać podczas otwartych pokazów, od 17 do 20 maja.

Festiwal Filmów Ekologicznych im. Macieja Łukowskiego „Ekofilm” jest przeglądem twórczości filmowej poświęconej problemom ekologii i ochrony środowiska, w tym roku odbyła się jego XV ogólnopolska i XI międzynarodowa edycja. Historia Ekofilmu jest już bardzo długa, festiwal odbywa się od 1989 roku, a od 1994 roku nosi imię Macieja Łukowskiego – reżysera filmowego, jednego z pomysłodawców Międzynarodowego Festiwalu Filmów Przyrodniczych im. W. Puchalskiego.

Partnerem tegorocznego festiwalu EKOFILM był Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

Mobilne Centrum Edukacji Ekologicznej i Monitoringu Środowiska „PotamON”

Opierając się na wielu analizach i doniesieniach krajowych na temat stanu środowiska przyrodniczego i poziomu wiedzy i świadomości ekologicznej w Polsce, Województwo Zachodniopomorskie znajduje się w zdecydowanej czołówce regionów wykazujących troskę o swoje środowisko naturalne. Ma na to wpływ charakter przyrodniczy obszaru, jaki administracyjnie przynależy do województwa, a mianowicie: duża powierzchnia obszarów Natura 2000, dwa parki narodowe, liczne rezerваты przyrody i unikatowe w skali Europy - Międzyodrzie i estuarium Odry czy jeziora mierzejowe.

dr hab. Robert Czerniawski Prof. US
Katedra Zoologii Ogólnej
Uniwersytet Szczeciński

Ekspozycja Centrum podczas Pikniku Uniwersytetu Szczecińskiego na Jasnych Błoniach w Szczecinie, w dniu 3 czerwca 2018r.

Pomimo relatywnie wysokiego poziomu edukacji ekologicznej w województwie, dostrzega się jednak pewne braki natury praktycznej. Bowiem, zdecydowana większość zajęć edukacji ekologicznej odbywa się głównie w salach lekcyjnych lub przystosowanych do tego salach edukacyjnych, wszak wyposażonych w bardzo nowoczesny sprzęt i eksponaty, jednakże są to pomoce sztuczne, które w oparciu o wiedzę teoretyczną służą kształceniu ekologicznemu.

Brakuje w naszym województwie takich środków i narzędzi edukacji ekologicznej, które mogłyby pokazać jak praktycznie

wygląda ochrona przyrody i środowiska u podstaw. Niezbędne jest tutaj wskazanie w naturze lub po przeniesieniu do sal edukacyjnych wyposażonych w sprzęt laboratoryjny, twórców przyrody, decydujących o prawidłowym funkcjonowaniu ekosystemów. Ważne jest przy tym wykorzystanie potencjału naukowego województwa zachodniopomorskiego dysponującego na pewno odpowiednim doświadczeniem, głęboką wiedzą i w większości prawie pełnym zapleczem warsztatowym, w postaci sal wykładowych, laboratoryjnych, sprzętu laboratoryjnego, który powinien z założenia służyć nie tylko pracownikom naukowym, ale również zainteresowanym osobom, a szczególnie powinien być wykorzystywany w kształtowaniu właściwych postaw ekologicznych, co jest jednym z celów Ustawy o Ochronie Przyrody.

Odnosząc się do powyższych argumentów na Wydziale Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego powstał pomysł uzupełnienia luki w edukacji ekologicznej poprzez utworzenie pewnej struktury edukacji ekologicznej, która przy wykorzystaniu pracowników naukowych i warsztatu badawczego w sposób praktyczny przedstawi prawa rządzące przyrodą. Przy wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej utworzone zostało Mobilne Centrum Edukacji Ekologicznej i Monitoringu Środowiska - PotamON. Określenie „PotamON” odnosi się do zgrupowań organizmów wodnych zamieszkujących wartki wody płynące. Całkowity koszt operacji wyniósł 74 000 zł. W ramach projektu zakupiono samochód terenowy, który zapewnia przewóz sprzętu na zajęcia terenowe, pobór prób w terenie przeznaczonych do badań monitoringowych, transport pobranego materiału do edukacji do sal laboratoryjnych i wykładowych.

Prezentacja samochodu Centrum, kupionego przy wsparciu WFOŚiGW w Szczecinie, podczas Pikniku Uniwersytetu Szczecińskiego na Jasnych Błoniach.

Celem Mobilnego Centrum Edukacji Ekologicznej i Monitoringu Środowiska Uniwersytetu Szczecińskiego jest kształtowanie właściwych postaw ekologicznych, poprzez popularyzację wiedzy z zakresu ochrony środowiska i przyrody, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony ekosystemów wodnych, jako ważnych obszarów przyrodniczych województwa zachodniopomorskiego. Edukacja nie ma, jak w większości realizowanych obecnie zajęć edukacyjnych, charakteru teoretycznego, lecz głównie praktyczny, poznawczy, badawczo-naukowy, nastawiony na bezpośrednie obserwacje lub próby samodzielnego działania, oczywiście przy wcześniejszej podstawie teoretycznej. Wszystkie zajęcia mają na celu wyciągnięcie przez słuchaczy wniosków dotyczących negatywnego wpływu człowieka na stan zbiorników wodnych, podczas stosowania w nieprawidłowy sposób zabiegów gospodarczych, utrzymaniowych czy nawet tych zmierzających do polepszenia infrastruktury turystycznej. Dlatego, podczas wszystkich zajęć ich uczestnicy sami dochodzą do wniosku, że postępowanie człowieka zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju jest zasadne i konieczne. Charakter szkoleń jest opracowany na podstawie treści i wniosków wygłoszonych i wypracowanych na I krajowej konferencji Funkcjonowanie i Ochrona Wód Płynących - PotamON, która odbyła się we wrześniu 2017 roku, również przy wsparciu finansowym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Tak więc edukacja jest po pierwsze swoistą kontynuacją konferencji, a po drugie opiera się na aktualnych problemach związanych z ochroną ekosystemów. Edukacja i monitoring naukowy, niezbędne do realizacji szkoleń w ramach Mobilnego Centrum Edukacji Ekologicznej i Monitoringu Środowiska przeznaczone są dla różnych grup wiekowych, a mianowicie: dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, dla studentów kierunków przyrodniczych, dla dorosłych. Ponadto Centrum ma na celu integrację różnych środowisk oddziałujących na przyrodę oraz zaangażowanych w jej ochronę. Do prowadzenia zajęć edukacyjnych zaangażowani są naukowcy zawodowo i czynnie zajmujący się ochroną zasobów przyrodniczych, pracownicy Wydziału Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego.

Uczestnicy szkolenia, podczas zajęć terenowych mają okazję zaobserwować jak wygląda pobór prób fizykochemicznych i biologicznych do oceny stanu środowiska wodnego, przy użyciu nowoczesnego, specjalistycznego sprzętu. Następnie w laboratorium, uczestnicy szkolenia obserwują i rozpoznają przy użyciu mikroskopów i innego sprzętu optycznego organizmy świadczące o stanie środowiska wodnego. Dokonują oceny stanu środowiska wodnego, przy uwzględnieniu wszystkich czynników środowiskowych (również zagrożeń antropogenicznych) decydujących o stanie środowiska. Wszystkie praktycznie

Studentki kierunku Ochrona i Inżynieria Środowiska Przyrodniczego z Wydziału Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego podczas zajęć terenowych na przeplawce dla ryb.

realizowane zadania odbywają się według tych samych procedur badawczych, jakie obowiązują w jednostkach naukowo-dydaktycznych. Tak, aby uczestnicy szkoleń mieli okazję się przekonać jak u samych podstaw wygląda odkrywanie przyrody oraz na podstawie wyników tworzenie decyzji i wniosków decydujących o możliwościach wpływu człowieka na stan przyrody i środowiska. Wyniki przeprowadzonych prac monitoringowych i wysnutych podczas szkoleń wniosków, są w pełni użyteczne, i praktycznie, i naukowo. Podczas wykładów uczestnicy szkolenia poznają teorię funkcjonowania ekosystemów przyrodniczych, a przede wszystkim przeciwdziałania zagrożeniom antropogenicznym. Poznają metody zapobiegania zagrożeniom oraz ich minimalizacji, a także metody odnowy zdegradowanych środowisk.

Studentki kierunku Ochrona i Inżynieria Środowiska Przyrodniczego z Wydziału Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego podczas zajęć terenowych w trakcie poboru prób organizmów dennych.

Studentki kierunku Ochrona i Inżynieria Środowiska Przyrodniczego z Wydziału Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego podczas zajęć terenowych na tle nowo budowanej przeplawki dla ryb na Drawie, przy elektrowni Kamienna.

Zajęcia laboratoryjne i wykładowe odbywają się w budynkach Wydziału Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego oraz w salach udostępnionych przez szkoły i instytucje, dla których realizowane jest szkolenie. Natomiast zajęcia terenowe odbywają się w dogodnych logistycznie dla uczestników szkolenia i w udostępnionych miejscach, cennych pod względem przyrodniczym. Uczestnicy szkoleń otrzymują broszurę pt. „Funkcjonowanie i ochrona ekosystemów wodnych” opracowaną przez wykonawców projektu. Oprócz wyżej wymienionych zajęć, Centrum planuje odbywać szkolenia w ośrodkach powstałych dzięki dofinansowaniu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, np. z Centrum Edukacji Ekologicznej i Rewitalizacji Jezior w Szczecinku, z którym Uniwersytet Szczeciński prowadzi współpracę w zakresie edukacji ekologicznej i monitoringu naukowego środowiska. Wszystkie zajęcia realizowane w ramach projektu są bezpłatne. Osobami prowadzącymi zajęcia i jednocześnie wykonawcami projektu są Prof. US, dr hab. inż. Robert Czerniawski - kierownik projektu, Prof. US, dr hab. Katarzyna Dziewulska, dr Lucyna Kurczuk, dr Tomasz Krepski, dr Łukasz Sługocki, mgr inż. Anna Kompowska, mgr Iwona Goździk.

Ekspozycja Centrum podczas konferencji „Czyste powietrze twojego regionu”, zorganizowanej 5 czerwca 2018 przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

Tematyka zajęć skupia się głównie na:

- 1) Monitoringu naukowym, badawczym wód płynących i zbiorników stojących,
- 2) Ekologii ekosystemów wodnych,
- 3) Funkcjonowaniu ekosystemów wodnych,
- 4) Renaturyzacji ekosystemów wodnych,
- 5) Ochrony i restytucji zagrożonych gatunków flory i fauny ekosystemów wodnych,
- 6) Ochrony i zachowania zasobów ekosystemów wodnych,
- 7) Możliwościach korzystania z wód płynących,
- 8) Retencji wód,
- 9) Zmianach klimatu i związanego z tym funkcjonowania wód,
- 10) Zagrożeń ze strony obcych i inwazyjnych gatunków flory i fauny.

Zajęcia terenowe przeprowadzone dla uczniów szkoły podstawowej w Drawnie, w kwietniu 2018. Wszystkie zdjęcia w tym artykule pochodzą z archiwum Centrum.

Na wyposażeniu Centrum znajduje się sprzęt służący do poboru prób fizykochemicznych i biologicznych. Jest to sprzęt będący na wyposażeniu Uniwersytetu Szczecińskiego. Do oznaczeń fizykochemicznych wód jest wykorzystywana sonda multiparametryczna. Dodatkowo na wyposażeniu Centrum znajduje się fotometr do oznaczania związków biogenych azotu i fosforu. Ponadto, do poboru organizmów wskaźnikowych służą draga i skrobak dna do poboru prób makrozoobentosu, siatka planktonowa do poboru prób zooplanktonu, czerpacz wody z dużych głębokości do poboru prób zooplanktonu, impulsowe urządzenie elektryczne do przyżyciowego połowu ryb. Dodatkowo Centrum będzie wyposażone w specjalistyczne pojemniki na próby, kuwety do przebiegania prób, narzędzia pomiarowe, wagę oraz przenośny mikroskop stereoskopowy.

Zajęcia terenowe nad jeziorem Grażyna dla uczestników konferencji zorganizowanej przez Lokalną Organizację Turystyczną „Wokół Drawy” w dniu 23 kwietnia 2018 roku.

Wykonawcy projektu kontaktują się ze szkołami kładącymi nacisk na edukację ekologiczną (np. profilowane klasy przyrodnicze), kontakt z organizacjami czy jednostkami działającymi proprzyrodniczo (np. stowarzyszenia ekologiczne, turystyczne, Polski Związek Wędkarski, straże rybne, itp), kontakt ze studentami uczelni wyższych kształcących się na kierunkach przyrodniczych, a także kontakt z osobami starszymi chcącymi zgłębić wiedzę w zakresie ochrony przyrody i środowiska, np. „Uniwersytety Trzeciego Wieku”. Podczas okazjonalnych imprez uczestnicy mają okazję obejrzeć ekspozycję Centrum oraz mogą zaangażować się w dyskusję i pogawędkę, oczywiście na tematy związane z ekologią i ochroną przyrody lub środowiska.

Informacje na temat projektu zamieszczone są na jego internetowej stronie www.potamon.usz.edu.pl

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Biologii
Katedra Zoologii Ogólnej
ul. Wąska 13
71-415 Szczecin

IV EKObieg za nami! Szczecinianie pobiegli dla podopiecznych Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami

O tym, że ekologia i sport to świetne połączenie mogli przekonać się mieszkańcy Szczecina, którzy w niedzielę, 27 maja, wzięli udział w czwartej już edycji EKObiegu. Na trasie w Lesie Arkońskim pojawili się biegacze, którzy mieli do wyboru dystanse 5 i 10 kilometrów oraz miłośnicy nordic-walking. Nie zabrakło też biegów dla dzieci.

Najszybsi na 10 km okazali się Monika Andrzejczak oraz Zbigniew Murawski. Pierwsi na mecie w biegu na dystansie o połowę krótszym byli: Tomasz Waszczuk i Wioletta Murawska, a w marszu nordic-walking: Kamil Kliczka i Danuta Kłaczyńska. Podczas EKObiegu nie zabrakło także innych atrakcji, w tym wspólnego śniadania, warsztatów rolkowych czy treningu koordynacji ruchowej.

Całkowity dochód z imprezy zostanie przekazany na rzecz Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami w Szczecinie. IV EKObieg został zorganizowany przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, Zakład Usług Komunalnych oraz Kurier Szczeciński.

Tuż po starcie biegu na 5 kilometrów.

Tomasz Waszczuk – najszybszy na dystansie 5 kilometrów.

Zwycięczynie biegu na 10 kilometrów.

Początek marszu nordic-walking. Autorem wszystkich zdjęć jest Adrian Bednarski/Kurier Szczeciński.

Konsultacji w zakresie efektywności energetycznej i OZE udzielali Doradcy Energetyczni WFOŚiGW w Szczecinie.

Dni Otwarte Funduszy Europejskich

Jedenastego maja zachodniopomorscy beneficjenci mogli wziąć udział w bezpłatnych konsultacjach w Szczecinie i Koszalinie, które odbyły się w ramach Dni Otwartych Funduszy Europejskich. Fachowe konsultacje zapewnili Doradcy Energetyczni Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Była to wyjątkowa okazja, aby dowiedzieć się jak zrealizować swoją nowoczesną, efektywną ekonomicznie i przyjazną środowisku inwestycję – między innymi w zakresie termomodernizacji, wymiany źródeł ciepła czy montażu instalacji odnawialnych źródeł energii. Konsultacje odbyły się w Punktach Obsługi Osób Fizycznych przy ul. Partyzantów 3/3 w Szczecinie oraz przy ulicy Matejki 1 w Koszalinie.

Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój

„Polskie regiony w aspekcie rozwoju zrównoważonego – wyzwania ekonomiczne, społeczne i środowiskowe” – XXI Międzynarodową Konferencję Naukową pod takim tytułem zorganizował Wydział Ekonomiczny Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny.

Wśród tematów – między innymi możliwości finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego i zrównoważonego rozwoju ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Programy Funduszu i działania, na które można pozyskać dofinansowanie, przedstawił Andrzej Grzana z Zespołu Środków Krajowych.

Naukowcy rozmawiali także między innymi o systemach zarządzania środowiskowego oraz działaniach z zakresu przedsiębiorczości, podejmowanych przez studentów z Polski i Litwy.

Patronat nad konferencją objął WFOŚiGW w Szczecinie.

Uczestnicy spotkania w ramach projektu Low Carbon Logistics w Urzędzie Miejskim w Stargardzie.

Możliwości pozyskania wsparcia na zakup samochodów elektrycznych i stacji ładowania przedstawił Tomasz Przerwa – Doradca Energetyczny WFOŚiGW w Szczecinie.

O elektromobilności w Stargardzie

Spotkanie w ramach projektu Low Carbon Logistics – „Logistyka niskoemisyjna i elektromobilność” odbyło się 22 maja br. w Urzędzie Miejskim w Stargardzie. Możliwości finansowania zadań z zakresu e-mobilności przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie zaprezentował Tomasz Przerwa – Doradca Energetyczny Funduszu.

Uczestnicy mogli dowiedzieć się, na jakich zasadach jednostki samorządu terytorialnego i służby mogą aplikować o środki na zakup pojazdów elektrycznych i stacji ładowania. Została przedstawiona także oferta Funduszu dla osób fizycznych, które mogą pozyskać dofinansowanie na zakup samochodów, skuterów oraz rowerów elektrycznych.

Wśród poruszonych tematów znalazły się także między innymi prezentacja założeń projektu Low Carbon Logistics oraz koncepcja Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego w Stargardzie. Doświadczenia związane z użytkowaniem elektrycznego radiowozu, kupionego przy wsparciu finansowym WFOŚiGW w Szczecinie, przedstawił Wiesław Dubij – Komendant stargardzkiej Straży Miejskiej.

Piknik Naukowy w Koszalinie z udziałem pracowników Funduszu

W sobotę, 2 czerwca, w kampusie Politechniki Koszalińskiej przy ul. Śniadeckich 2, w budynkach G i H oraz na okolicznych terenach w ramach obchodów 50-lecia uczelni odbył się VI Piknik Naukowy organizowany przez Wydział Technologii i Edukacji. Nie zabrakło stoiska WFOŚiGW w Szczecinie, którego pracownicy prezentowali szerokie możliwości dofinansowania projektów ekologicznych.

W programie Pikniku znalazły się pokazy i eksperymenty naukowe w laboratoriach, a także prezentacje robotów i dronów. Można było również zapoznać się z zakresem działań Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie oraz aktualną ofertą dofinansowań, którą przedstawili pracownicy biura Koszalin: Karol Popiel – Specjalista ds. techniczno – branżowych oraz Wojciech Butrym – Doradca Energetyczny.

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ
W SZCZECINIE

Biura Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

Biuro Szczecin

ul. Solskiego 3, 71-323 Szczecin
tel. +48 91 486 15 56; 58
fax: +48 91 486 15 57
sekretariat@wfos.szczecin.pl

Biuro Koszalin

ul. Kościuszki 33, 75-415 Koszalin
tel. +48 94 346 43 66
fax: +48 94 346 13 90
biuro.koszalin@wfos.szczecin.pl

Punkt Obsługi Programu Prosument i Osób Fizycznych w Szczecinku

pl. Wolności 8, 78-400 Szczecinek
tel. +48 94 375 04 80-81
fax +48 94 375 04 84
prosument.szczecinek@wfos.szczecin.pl